

Спецоперація «Заміна»

Українців уже
лихоманить
від Зе-іміджмейкерів

» стор. 4

Урядова програма «Доступні ліки»

Що передбачає
і як подати
заявку?

» стор. 10

365 борщів: на кожен день року

Стільки рецептів традиційної
української страви збирала і видала
окремою книжкою організаторка
гастрономічного фестивалю на
Полтавщині Олена Щербань

» стор. 8

Україна молода

Середа, 28 лютого 2024 року

№9 (5973)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 38,336 грн
1 € = 41,598 грн

Ранні птахи

В Україну з вирію повернулися білі лелеки, так рано вони
ще не прилітали

» стор. 15

Лелеки повертаються додому, а з ними й мир.
Фото з сайту 28.te.ua.

**Микола
Томенко**
ексвіцепрем'єр-міністр

«Переконаний, що ліквідувати чи оптимізувати під час війни потрібно ті вузи, які готували зрадників і сепаратистів, а не ті, які виховували героїв і патріотів України!»

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Четверо українських захисників із бригади «Спартан» зупинили штурмову колону рашистів поблизу запорізького села Роботине. Вони вступили в бій проти трьох ворожих бронетранспортерів з піхотою на броні. «Перший бронетранспортер вибухнув на заготовленій міні, другий гвардійці підбили з РПГ. Третій встиг висадити піхоту, зав'язався стрілецький бій, — повідомив у телеграм міністр внутрішніх справ Ігор Клименко. — Попри отримані поранення, хлопці не відступили і вийшли з бою переможцями, отримали необхідну медичну допомогу. Вогнева підтримка бригади добила залишки окупантів».

У свою чергу, служба зв'язків із громадськістю 12-ї окремої бригади спеціального призначення «Азов» у своєму телеграм-каналі показала відео знищення до десятик інтервенції (пів взводу) в Серебрянському лісництві на Лиманському напрямку. Ролик змонтовано з кадрів, записаних дронами, оператори яких влучно скидали на загарбників осколкові гранати. Загалом у ході бою протягом минулої доби Сили оборони відбили тут п'ять атак російських окупантів, здійснених за підтримки авіації.

Донецьчина і далі залишається найгарячішою ділянкою фронту. Вороги наступають з трьох боків, але їм не вдається стрімко розширити свої позиції. За даними речника оперативно-стратегічного угруповання «Тав-

■ НА ФРОНТІ

Спартанці на війні

Окупанти наступають з п'яти напрямків, але українські військові займають більш вигідні позиції й намагаються утримати лінію оборони

рія» Дмитра Лиховія, наші захисники відійшли з селища Ласточкине, що розташоване неподалік Авдіївки. Вони зайняли нові позиції в умовах складного рельєфу, що включає каскад невеликих водосховищ. Ця схема дозволить створити стабільну лінію оборони, оскільки рашисти продовжують сунути вперед, маючи перевагу в авіації і артилерії.

Тримати лінію оборони на цьому напрямку ЗСУ надзвичайно складно. «Російська армія використовує переоблені радянські фугасні бомби, які можуть бути запущені з великої відстані, — повідомив Дмитро Лиховій. — Це дозволяє їм зберегти недосяжність для української протиповітряної оборони. Великі розміри цих бомб (250 кг, 500 кг, 1000 кг і більше) призводять до руйнування фортифікаційних споруд та населених пунктів. Окрім того, бойові дії на передовій є динамічними. За необхідності наші війська переходять на більш захищені позиції».

Наразі рашисти просунулися біля Орлівки, Бердичів і Тоненького, окупували Степове і Північне, а також намагають захопити Часів Яр. За даними начальника пресслужби оперативно-стратегічного угруповання військ «Хортиця» Іллі Євлаша, рашисти атакують «як у лоб, так і по флангах», використовуючи штурмові загопи.

«Біля Часового Яру проводилися і проводяться інженерні роботи, ворог уже досить близько до цього населеного пункту, — повідомив пан Євлаш. — Однак інженерні укріплення, які там є, не дозволяють ворогу просто так здійснити «легку прогулянку». В останній атаці на Бахмутському напрямку підрозділи «Ахмат» навіть використовували багі (легкі автомобілі високої прохідності з відкритими колесами), щоб штурмувати українські позиції».

PS. Тим часом учора наші Повітряні війська «приземлили» ще один ворожий бомбардувальник — на східному напрямку збили кацапський «СУ-34». ■

■ ОСВІТА

Хто-хто в рукавичці живе?

Міністерство освіти та науки продовжує об'єднувати харківські виші під дахом більш рейтингових університетів

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

Українська інженерно-педагогічна академія цього року, найвірогідніше, не набиратиме нових абітурієнтів. За наказом МОН цей виш потрапив до списку неперспективних і буде об'єднаний з Харківським національним університетом імені Василя Каразіна.

Про рішення міністерства очільник Оксен Лісовий повідомив у фейсбуці. На його думку, в академії наразі забагато зайвих спеціальностей, що не відповідають її головному профілю — підготовці майстрів для професійно-технічних училищ. «Через брак ресурсів УПА не може розвивати цей напрям повноцінно, що призводить, зокрема, і до впровадження непрофільних спеціальностей, — вважає посадовець. — Приєднання до ХНУ дасть можливість академії сфокусуватися саме на якісній підготовці фахівців, які надалі навчатимуть студентів в українських профтехах. Важливо: студенти продовжать навчання на тих самих умовах».

У ректораті з такою оцінкою своєї діяльності не згодні. Кажуть, в академії достатньо ресурсів, аби існувати окремо, але проти рішення міністерства виступати не будуть.

Цікаво, що близько двох місяців тому до списку на ліквідацію потрапив разом з УПА і Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, але викладачам і студентам вдалося відстояти свою альма-матер. По-перше, у виші навчається не те щоб менше 5 тисяч студентів (формальний привід від МОН для розпуску), а усі шість. По-друге, саме харківський виш має найвищий рейтинг серед 15 педагогічних університетів країни. Тут працюють 100 докторів наук, 80 професорів та академік, які, на думку викладача і письменника Ростислава Мельникова, завжди вирізнялися яскравою проукраїнською позицією. Для закладів вищої освіти Харкова такий вияв патріотизму донедавна був, швидше, винятком, аніж правилом.

Проукраїнську позицію вишу на власній сторінці у фейсбуці відзначив і колишній віцепрем'єр-міністр Микола Томенко. «Цікаво, що приватні вузи Ківалова, Поплавського та інших сумновідомих діячів доби Януковича — Табачника чи десятки фейкових приватних освітніх закладів без власних викладачів, приміщень і лабораторій не заважають патріотам із Міністерства освіти, а знаний і авторитетний Сковородинівський університет у Харкові — заважає! — написав він. — Переконаний, що ліквідувати чи оптимізувати під час війни потрібно ті вузи, які готували зрадників і сепаратистів, а не ті, які виховували героїв і патріотів України!».

Процес злиття харківських вишів почався кілька років тому. Зокрема, вже припинив своє існування університет будівництва й архітектури, що став частиною університету міського господарства. Водночас два аграрні — зооветеринарний та університет харчування і торгівлі — були об'єднані в Державний біотехнологічний університет. Ходять чутки, що свою автономність невдовзі можуть втратити також залізничний, автодорожний і аерокосмічний університети, які будуть приєднані до інших вишів. Своє рішення в МОН пояснюють скороченням абітурієнтів, які можуть потенційно претендувати на місця у цих навчальних закладах. ■

■ ПРОТЕСТ

Для чого назвали ПІЧ українцем?

Активісти вимагають дотримуватися закону про деколонізацію і прибрати з назви Національної музичної академії ім'я російського композитора

Валентина САМЧЕНКО

Піднялася нова хвиля громадського протесту проти присутності в назві Національної музичної академії імені російського композитора Петра Чайковського. Державний заклад розташований впритул до майдану Незалежності в Києві, де встановлені після початку повномасштабного періоду російсько-української війни 24 лютого 2022 року тисячі прапорців у пам'ять про загиблих українських захисників. Зовсім неподалік музикакадемії, біля стели Незалежності, прощалися за останні два страшні роки з Дмитром Коцюбайлом «Да Вінчі», Романом Ратушним «Сенекою», Максимом «Далі» Кривцовим і багатьма-багатьма достойниками, які захищали кожного з нас від російського агресора. Однак керівництво закладу вигадує все нові й нові пояснення, чому тримається за російського діяча у назві: вже причислили ПІЧ до українців, хоча Петро Ілліч у збереженому листуванні чітко ідентифікував свою приналежність до росії.

Варто нагадати, що відразу після повномасштабного нападу росії всі українські театри відмовилися від показу балетів Петра Чайковського, як і інших творів усіх російських авторів. Бо творами російської культури нападник утверджує свої нарративи.

Днями звернення до органів влади стосовно прощання з іменем Петра Чайковського у назві Національної музичної академії, згідно з законом про деколонізацію, оприлюднила композиторська спільнота Києва. Передусім наголошують, що Чайковський українцем не був, оскільки народився, здобув освіту і сформувався як особистість саме на теренах росії (на відміну від Дмитра Бортнянського, Максима Березовського та Артема Веделя); мав на 50% російське походження (Посохови, Попови) і частково французьке (Асьє) та австрійське (Віттігі). Не написав жодного твору на українські тексти, натомість писав майже винятково на російські тексти (на відміну від свого сучасника Миколи Лисенка), окремі твори — також на французькі. У листуваннях,

що збереглися, ідентифікував себе як «росіянин у цілковитому розумінні цього слова».

«Ми боремося за наше право на самоідентифікацію, право говорити українською мовою і право бути українцями. Але в такому випадку ми не маємо права намагатися примусово «повертати» митців, які зробили свій усвідомлений вибір на користь іншої країни, іншої культури й іншої мови», — йдеться у зверненні.

Вимоги активно протидіяти спробам пропаганди культури країни-агресора та вжити заходів до імплементації рекомендацій Українського інституту національної пам'яті щодо виконання ЗУ «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» підписали такі відомі українські композитори, зокрема, як Іван Небесний та Алла Загайкевич. Підтримали підписами загалом понад сотні небайдужих людей.

Ще минулого року на знак протесту проти імені Петра Чайковського з Національної музичної академії звільнилися високопрофесійні викладачі: кандидат мистецтвознавства Олена Корчова, шевченківський лауреат Володимир Сіренко, композиторка Алла Загайкевич, доктор мистецтвознавства Юрій Чекан.

Одиночний протест біля стін Музичної академії 26 лютого організував шевченківський лауреат, композитор Ілля Разумейко. Він простояв три години з невеликим плакатом на вході до НМАУ імені Чайковського для того, щоб поговорити з викладачами та студентами. Опісля оприлюднив список відповідей на запитання на кшталт: «Чи подобається вам зараз учитись в академії імені Чайковського?».

Відповіді частини студентів нажахали: «Хай називається хоч імені Сталіна, мені головне, щоб у мене хороші оцінки по спеці були», «Мені не подобається, але чого ви тут стали? Ідіть під міністерство, ми маленькі люди, ми нічого не вирішувем»...

Записав звернення з бліндажа у зоні активних бойових дій випускник НМАУ 2015 року Ярема Юшкалюк. Він зауважив, що у москві ко-

Проти імені російського композитора у назві НМАУ протестує шевченківський лауреат Ілля Разумейко.

Фото зі сторінки композитора у фейсбуці.

лектів консерваторії імені Петра Чайковського грає для російської армії. «Ви навіть на секунду не можете уявити, скільки пролилось і проливається крові, скільки страждань кожної доби йде українських захисників для того, щоб наша столиця стояла, для того, щоб там було мирне життя».

Захисник закликав: боріться — поборете! «Нам пора давно вже прибрати Чайковського», — заявив Ярема Юшкалюк. ■

Валентина ГРИГОРЕНКО

Уперше в Києві 21 лютого, у Міжнародний день рідної мови, були презентовані «Донецькі сонети» — перша українська поетична збірка, надрукована в Бахмуті в 1898 році. Її автор — Микола Чернявський. Він став помітним у літературному процесі з середини 1890-х років. Однак за радянських часів потрапив до числа незаслужено затертих діячів, яким була небайдужа українська ідентичність, його репресували.

У Музеї видатних діячів української культури, де проходить виставка «Українська книга в Бахмуті», розповідають, що майбутній митець свої перші поезії знищив, бо вони були написані російською. 10 томів творів народженого поблизу Бахмута Миколи Чернявського вийшли з кінця 1920-х років до 1931-го в харківському видавництві «Рух».

Микола Зеров в антології «Нова українська поезія» зараховує Миколу Чернявського до генерації літераторів, які формували український поетичний вектор разом з Лесею Українкою, Агатангелом Кримським, Михайлом Коцюбинським, Миколою Вороним. Творчість поета поцінували Іван Франко, Сергій Єфремов, Михайло Грушевський.

Життя і діяльність Миколи Чернявського проходили в кількох містах. У Чернігів переїхав на запрошення Михайла Коцюбинського. У 1901—1903 роках працював там земським статистиком. Потім перебрався у Херсон. Просвітницька діяльність поєднала Миколу Чернявського з Олександром і Софією Русовою, корифеями українського театру

ПАМ'ЯТЬ

Донецькі сонети звучать понад 100 літ

Чернігів і Херсон поєднані у проєкті «Українська книга в Бахмуті» про Миколу Чернявського

Миколою Садовським, Панасом Саксаганським, Марією Заньковецькою, Іваном Карпенком-Карим та поетесою Чайкою Дніпровою. Саме Микола Чернявський став співзасновником і керівником товариства «Українська хата Херсона» й опікувався виданням його вісника.

Голод 1920—1921 років забрав у Миколи Федоровича сина. А в період великого терору Миколу Чернявського тричі арештовували. За результатом сфальсифікованих звинувачень його зробили політичним злочинцем, учасником націоналістично-фашистської організації. І хоча письменник не визнав жодних звинувачень, НКВС прийняв ухвалу: розстріляти. Вирок виконано в Херсоні 19 січня 1938 року опівночі.

Відродження пам'яті про поета і громадського діяча розпочалося після реабілітації у 1956 році і триває й досі. Музейники вважають, що саме тепер, у повномасштабний період російсько-української війни, важливо через виставку знайомити широку аудиторію з Миколою Чернявським як культурним представником південно-східного краю.

До експозиції увійшли ма-

теріали з приватного архіву родини Дмитра Чернявського (брата письменника), з особистого зібрання керівника Благотворителів організації зі збереження культурної спадщини «Благотворителів» Дмитра Піркла та раритетних документів, наданих Чернігівським літературно-меморіальним музеєм-заповідником Михайла Коцюбинського. Відвідувачі продовж місяця зможуть бачити копії історичних документів, наданих Центральним державним історичним архівом України, та документи фондової колекції Музею видатних діячів української культури. Більшість із представлених на виставці раритетів експонуються вперше.

Інна Галак, провідна наукова співробітниця Музею видатних діячів української культури, розповідає: «У листі до брата свого часу Микола Чернявський бідкався, що внаслідок бойових дій часів Першої світової будинок, де жили у Херсоні, дуже постраждав, а родина переходила від арт-обстрілів у підвалі. Й ось маємо з 2022 року таке собі дежавю. Мрію і вірю, що будинок, який зберегся, вистоятиме і колись стане меморіальним музеєм».

СЕПАРАТИЗМ

Агент Z

Фотографував — щоб ворог мав змогу корегувати удари

Людмила СТРИГУН

На Черкащині СБУ затримала агента російської розвідки — 45-річного Сергія Жаданова. Він народився в смт Нижнє Попаснянського району Луганської області, але з квітня 2022 року проживав у місті Сміла як переселенець зі сходу. Правоохоронці взяли закладника безпосередньо під час виконання чергового завдання ворога.

Як повідомили «УМ» в управлінні СБУ в Черкаській області, головним завданням зловмисника було виявлення вузлових залізничних станцій, які задіяні в переправленні військової техніки ЗСУ на фронт. Також окупанти сподівались отримати від свого агента точні координати складів з озброєнням і боеприпасами українських військ. Крім того, агресора цікавили локації військових шпиталів, де проходять лікування поранені воїни Сил оборони.

Загарбники збиралися використати цю інформацію для планування ракетно-дронових ударів по українських об'єктах, сподіваючись «перері-

Агента затримали безпосередньо під час виконання чергового завдання ворога.

Фото управління СБУ в Черкаській області.

зати» шляхи постачання зброї та боеприпасів для ЗСУ на передову, а також завдати вогневого ураження по місцях найбільшого зосередження особового складу українських військ, — розповіли у спецслужбі.

Однак, уточнюють, співробітники СБУ спрацювали на випередження — викрили російського агента, задокументували його злочинні дії та затримали у власному помешканні. Завдяки швидкому реагуванню вдалося своєчасно поінформувати командування Сил оборони для забезпечення підрозділів українських військ.

Як з'ясувалося, на початку цього року Сергія Жаданова дистанційно завербував представник російської розвідки, залучивши зрадника до співпраці через його знайомого — бойовика окупаційного угруповання рф, яке дислокується у тимчасово окупованій частині Лугансь-

кої області. Для комунікації вони використовували анонімні чати у месенджері. А передачу розвідданих агент здійснював фотографіями українських об'єктів з описом, геолокаціями та прив'язкою до місцевості. За кожне виконане завдання фігурант отримував від російського ГРУ «зарплату» по 50 та 100 доларів, що надходили на його банківський рахунок.

«Під час обшуків у помешканні затриманого вилучено мобільний телефон із доказами його листування з російською розвідкою та банківську картку, на яку «заходили» ворожі кошти», — розповіли в черкаському облуправлінні СБУ. Слідчі Служби безпеки повідомили фігуранту про підозру за ч. 2 ст. 111 Кримінального кодексу України (державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану), за що загрожує довічне ув'язнення. Він перебуває під вартою. ■

РЕФОРМИ

Смачне меню

Майже 60% харчоблоків у школах Шевченкового краю модернізовані

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині харчоблоки понад половини шкіл уже модернізовані спільними зусиллями місцевої влади, громад, донорів і партнерів. За словами голови обласної військової адміністрації Ігоря Табурця, влада разом з територіальними громадами прагне, щоб харчування всіх школярів було смачним, корисним, якісним і доступним. На недавньому регіональному форумі лідерів громад і освітян разом з експертами в деталях говорили про шкільне харчування, повідомив посадовець.

«Уже маємо проміжні результати реформи у школах об-

ласті — майже 60% харчоблоків модернізовані, 86% учнів забезпечені всіма видами харчування, на 100% оновлено меню», — констатував Ігор Табурець. І додав, що Черкащина — серед 11 областей, які ввійшли до спільного проєкту з Всесвітньою продовольчою програмою ООН. Ідеться про часткове відшкодування вартості шкільного обіду. До проєкту залучено 43 школи.

«Кожна громада — амбасадор змін і розвитку на своїй території. Шкільне харчування — не виняток. Це не лише «оздоровлення меню». А ще одна форма захисту наших дітей», — впевнений голова Черкаської ОВА Ігор Табурець. ■

З ПОВЕРНЕННЯМ

Блукав біля річки Ірдинь

Для пошуку черкащанина поліцейські використовували квадрокоптер і тепловізор

Двоптижні пошуки зниклого чоловіка завершилися щасливо. Фото надане Черкаською обласною поліцією.

Людмила НІКІТЕНКО

Тільки через два тижні живим та неушкодженим знайшли в лісі 39-річного жителя Черкас. Усі ці дні чоловіка шукали поліцейські, лісівники, військові, нацгвардійці та небайдужі містяни.

Як розповіли «УМ» у черкаській обласній поліції, про зникнення чоловіка правоохоронцям повідомила його сестра. Вона розповіла, що вранці її брат поїхав на автомобілі Renault Duster і за добою не повернувся. Мобільний зв'язок із чоловіком теж обірвався.

Пошуки зниклого почали працівники Черкаської районної управління поліції. Автомобіль зниклого оперативника карного розшуку перевірили в системі відеонагляду «Безпечна Черкащина» і встановили, що той рухався в напрямку міста Сміла. Тож правоохоронці продовжили пошуки на території Смілянщини,

розповіли у поліції.

За словами правоохоронців, згодом до них надійшла інформація про те, що неподалік села Балаклея в лісовому масиві працівники лісового господарства виявили Renault Duster, проте чоловіка в машині не було. Тоді до пошуків залучили вже кінологів, працівників Смілянського відділення поліції, військових та нацгвардійців.

Упродовж двох тижнів пошукові групи прочісували чагарники, болота, обстежили кілометри лісового масиву. Поліцейські використовували квадрокоптер та тепловізор. І лише коли втруте проходили біля річки Ірдинь, чоловіка знайшли. Він був знесиленний, проте загрози життю та здоров'ю наразі немає.

Як з'ясувалося, чоловік у лісі втратив орієнтир і не зміг знайти шлях до свого авто на незнайомій місцевості. Вижити йому допомогли гілля дерев і трава замість їжі. ■

КОЛІЗІЇ

Спецоперація «Заміна»

Українців уже лихоманить від Зе-іміджмейкерів

Тетяна ПАРХОМЧУК

Те, що зараз несеться з Банкової, чомусь тхне російським пошибом. Масові вкиди інформлайна. Очорнення, зверхній, принизливий тон для «чужих» і возвелічення та висмоктування з пальця заслуг «своїх».

Тема Валерія Залужного продовжує бути актуальною вже в озвученнях «заслуг» Сирського.

Ну а всі ми знову отримуємо додатковий приклад, як нікчеми брешуть. До цього вони через «шісток» місяцями підклимано били Залужного в спину. І все через дріб'язкові «обідки» ідейного банкрута, що Залужний запропонував стратегію перемоги.

Тепер виявляється, що план контрнаступу був на столі в кремлі задовго до самого наступу. І тут згадалась історія з «вагнерівцями», операцію цих злочинців розробляли місяцями й провалили за лічені хвилини.

Приховані скани Зеленського

Проте надалі піарникам Зе не вдається виставляти Залужного винним у чомусь — їм тикатимуть в обличчя скани Зеленського, де той дякує Залужному за службу й присвоює звання Героя України.

Також на Залужного не вдається повисити втрату Авдіївки. Та й раніша спроба скомпрометувати Валерія Федоровича, щоб його звільнення пройшло для Володимира Зеленського не так болісно, також виявилась неспростою.

Але фонтануюча істеричними ідеями Банкова останні тижні перед звільненням Залужного нагадувала 1945-й рік у бункері фюрера або штаб російського командувача війною в Україні герасимова під час втечі з-під Києва. Адже коли радник глави офісу президента Михайло Подоляк розповідав про «тактичні прорахунки Залужного», то вони не мали жодного сприйняття у притомної частини суспільства. А від спікерів подібного «компромату» вимагали пояснення: як назвати «розведення» на Донбасі, «розмінування» в Маріуполі, відкриття КПВВ на Чонгарі та ігнорування попереджень західних розвідок про напад тощо.

Бо з такими «тактичними геніями» все було зрозуміло ще під час загибелі в 2020 році розвідника Ярослава Журавля, якого просто не дали евакуювати з поля бою. І з того часу не було жодного підтвердження, що рівень тих, хто бере все під особистий контроль, піднявся вище плінтуса.

Тож спершу про свої прорахунки потрібно було говорити, а не кидатись безпідставними звинуваченнями.

Сирський — «супермен»?

Тепер іміджмейкери ОП вирішили діяти асиметрично — вони надягли на Олександра Сирського бульбашку фантастичних здібностей як головкома ЗСУ, щоб переконати суспільство, що наразі український фронт — у «надійних» руках.

Інформаційний простір, ютуб-канали фонтанують хвалебними одами, мовляв, таких грандіозних рішень ніхто раніше не міг ухвалити й придумати. І оборона Києва — виняткова заслуга Сирського, як і визволення Харківщини.

Але, як і все в «зеленій» команді, цей піар лукавий, а тому від відеомеседжів в адекватних людей в Україні почалося нетравлення.

Олександр Сирський не має й третьої довіри, що була у Валерія Залужного. Це швидко дало про себе знати. Негатив Сирського падає й на Зеленського. Останній уже пообіцяв феноменальні зміни в ЗСУ. Якщо тільки він не має таємних домовленостей із Трампом (а це фантастика), швидко ситуація з озброєнням не вирішиться. А отже, обіцянка Зеленського щось кардинально змінити на фронті — мильні бульбашки.

Бездарне розкручування до благого безумства маховика мобілізації з усіма похідними — ще один кіл у політичну поставу керманіча України.

Саме на Сирського військові покладають вину за провал наступу, оскільки основним ударом на Роботине, що було фундаментальною оперативною задумкою, керував він.

Москальський генерал суровікін накопав на тому напрямку не 3, як про це говорили раніше, а цілих 7 (!) ліній оборони. Навіть перед ними передоборону натикав, як міг. Тобто Сирський пішов в найукріпленіше місце орків. Містер несподіванка, інакше не скажеш.

Також Сирський керував обороною Соледача й Бахмута. Чи потрібно було тоді вести такі бої — суперечливе питання, про що ми вже писали. Чим закінчилась ця оборона — знають усі.

До речі, після здачі Бахмута один із відставних американських офіцерів проговорився, що ВСУ під час оборони Бахмута втратили приблизно стільки, скільки Штати за 10 років війни у В'єтнамі.

Батько військового з Хмельниччини Руслан Ковальчук згадує: «Те, що далі буде гірше і гірше, — чиста правда! Мій молодший син у лютому 2015 року організував пробивання коридору для виходу з Дебальцевого. А хто з командирів хотів бодай щось зробити для людей — поранених, змуче-

Два роки триває повномасштабна війна, а «фахівці» з купи різних міністерств (з мішком орденів, пачками нагородних пістолетів, гаражами коштовних автовок, купую пільг від країни) досі не вирішили просте питання — постачання вітчизняних боєприпасів для ударних БПЛА.

них, замерзлих, — стояв, як статуя, як мумія в охороні ВСПешників, які до нього нікого не підпускали!!! А яка київська та чернігівська операція зі звільнення нашої території? Якби не хлопці та дядьки з ТРО, й наші хмельничани були серед них, було б те саме, що зараз за Веселівкою, — сидять як миші на блокпостах. А сволота дермаковська свою обіцянку виконає — здасть землі неньки України задля названого миру! І це буде не пізніша квітня цього року! І буде скрізь «славська, отечество» з нашим керівництвом і керівниками».

Така ось болюча правда від безпосередніх учасників бойових подій.

Нагадаємо, Сирський народився в Росії, жив там же, потім якось став учнем ще одного дивного генерала — Хомчака, який зливав Дебальцеве.

Його батько — полковник гру рф. Брат Володимир — також військовий на московії.

Замовний аудит?

І вже чомусь не дивує інформація про те, що «зелені» більшовики хочуть провести аудит саме «перший двох років війни». Може, двох останніх? Бо війна в нас триває цілих десять років. Але перевірити хочуть, які військові рішення ухвалювали саме за час, коли головнокомандувачем був Валерій Залужний.

Перший пішов, другий — прийшов.

Добре. Давайте пограємо в цю цікаву гру, яку на рівному місці хтось вигадав, аби підсунути електорату нову цукерку з гарною назвою.

Але перед тим зробимо аудит політичних рішень останніх, скажімо, п'яти років. Починаючи одразу з травня 2019 року, з дня інавгурації. Хоча можна й трохи раніше, з того дня, коли в країну триумфально повернувся портов.

Зробимо дипломатичний і, відповідно, політичний аудит зустрічі в Парижі. Коли всі притомні люди криком кричали не вірити путіну, не залишати з ним наодинці. Але ж де там? Де ви всі, крикуни, й де майбутній найвеличніший лідер?

Після спілкування наодинці він навіть побачив «мир в очах путіна». І фактично відтоді на Банковій «заби-

Решето головнокомандувача

Тож дуже просте запитання: навіщо було відправляти у відставку того, кому даеш звання Героя України, — залишається відкритим. Бо воно політичне.

І це свідчить про справжні мотиви Зеленського — зберегти одноосібну владу, а не врятувати Україну. Міф про незламного лідера був зруйнований звільненням Залужного для тих, хто ще вірив у Зеленського. Бо Залужний не свій. Він чужий. Не «зелений». Він почав вимагати використання на війні сучасних технологій, розробки котрих є в Україні.

Ми вже писали, що є у нас виробники, котрі виготовляють широкий спектр «подарунків» для ударних дронів. Але командири рот, взводів і, відповідно, пілоти чомусь не отримують уніфікованих боєприпасів від держави. А якщо щось і перепадає, то це крапля в морі.

Наші виробники можуть забезпечити фронт лише через фонди й спонсорів, а від бюджету вуючої країни вони отримують сльози.

Два роки триває повномасштабна війна, а «фахівці» з купи різних міністерств (з мішком орденів, пачками нагородних пістолетів, гаражами коштовних автовок, купую пільг від країни) досі не вирішили просте питання — постачання вітчизняних боєприпасів для ударних БПЛА.

Деякі виробники два роки не можуть пробити паперову броню в МОУ, щоб отримати «всі папери» для того, щоб їхній боєприпас вважався прийнятним до використання в бойових підрозділах. Бігають по кабінетах. З одного в інший. Довго бігають. І навіть якщо нарешті добігають до фінішу, це вирішує лише половину питання. Друга половина, і вона найважливіша, — фінансування. Точніше, його відсутність.

А чого ж ви хотіли? Це ж не телемарафон із двомільярдом бюджетом, який набагато важливіший і фінансово привабливіший. Це якась там армія. Якесь дрони. Боєприпаси. Солдати. То далеко.

Доки окупанти на державному рівні нарощують темпи виробництва всього підряд, в Україні хтось ганяє виробників по печельному колу чиновницької байдужості.

А ви, офісний планктон, поцікавтесь, скільки хлопців уже загинули від того, що вимушені самі вишукувати боєприпаси для дрона. Вони гинуть, бо ви, фактично щодня і щохвилини, тупо займаєтесь саботажем.

Але провладні медіа наспівують, що нинішній головнокомандувач у нас — оrel! Чи решка? ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

■ БЕЗКАРНІСТЬ

Надихають кремль на злочини

Смерть Навального — шанс для невизнання легітимності путіна

Чи зможе Юлія Навальна об'єднати російську опозицію?

У «чахлика невмирущого», котрий сидить на найвищому троні ерефії, тобто владіміра путіна, чимало «заслуг», завдяки яким він іще, очевидно, залишиться там на чергових шість років. І виборцям на росії байдуже, що вся історія приходу до влади путіна всяяна трупами. Війна стає все більш інтенсивною, кількість озброєнь зростає ледь не в геометричній прогресії.

Світ заколисаний у стривоженості, але, хоч Мюнхенська безпекова конференція, як і економічна в Давосі, закінчилася розмовами й фуршетом, компроміс був зламаний Олексієм Навальним. Водночас його смерть дає зелене світло цивілізованому Заходу заявити про нелегітимність президентства путіна.

Стривоженість Навальним

16 лютого в колонії особливого режиму «Полярний вовк», розташованій за полярним колом, за інформацією федеральної служби виконання покарань, під час прогулянки раптово помер в'язень Олексій Навальний. Негайно, щоб почули в Мюнхені, було заявлено, що у нього відірвався тромб. Усе було підготовлено. Його смерті чекали. Поряд були лікарі медсанчастини, півгодинні спроби яких реанімувати Навального нічого не дали.

На Заході Навальний міг стати єдиним і радикальним центром опозиції й альтернативою путіну. Його рішучість і готовність до інформаційної ескалації та вміння завдавати дошкульних ударів по лідеру кремля могли б підірвати диктатуру владіміра путіна і прискорити її падіння. Тож убити Навального стало для диктатора природним рішенням.

Президент США Джо Байден миттєво звинуватив у смерті «головного і єдиного опонента путіна» главу російської держави і пригрозив росії новими санкціями. Його спіч сприймався так, що Джо не бачить можливості будь-якого компромісу з кремлівським лідером.

Шарль Мішель від імені ЄС поклав винятково на «російський режим» особисту відповідальність за цю трагічну смерть.

Глава Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн назвала смерть Олексія «похмурим нагадуванням про те, що таке путін та його режим».

Генсек НАТО Єнс Столтенберг заявив: «Росія має відповісти на всі питання смерті Навального».

Канцлер ФРН Олаф Шольц сказав про Навального: «Він заплатив життям за свою хоробрість».

Президент Франції Еммануель Макрон скромно віддав «данину пам'яті Олексію Навальному, його самовідданості та мужності».

Решта, хто шукав компромісу і розраховував на путіна, були розчаровані, розгублені й невпевнені.

Путіністи пішли в асиметричну атаку: «Смерть Олексія Навального якраз вигідна Заходу і Зеленському». Так заявив спікер держдуми в'ячеслав володін, який змагається в ідіотизмі з дмитрієм медведевим.

Дипломат марія захарова «з бодуна» взагалі назвала «ментальну реакцію лідерів країн НАТО саморозвінчальною, що демонструє їхнє лицемірство, цинізм та безпринципність».

З-поміж вус пескова від імені архітектора масових убивств на росії та за її межами висловлювання західних політиків прозвучали як «абсолютно неприпустимі».

В українців заява Заходу і США запровадити санкції щодо росії через смерть Навального викликає щонайменше іронію. Адже російський диктатор продемонстрував усім, що йому байдуже до їхніх заяв. Бо хто ж йому може заборонити робити що завгодно? Путін упевнений у своїй безкарності, мовляв, Захід не може навіть снарядами забезпечити Україну, то на що він, окрім заяв, узагалі здатний?

Отже, те, що США затримують чи вже й передумали надавати допомогу Україні, неабияк надихає путіна на будь-які злочини.

Байдена, здається, на якусь коротку мить осяяло усвідомлення цього, при-

наймі він пов'язав уседозволеність путіна, звірства в Україні, з убивством Навального.

Щоправда, не все так безнадійно в середовищі російських опозиціонерів. Скажімо, донька Бориса Немцова Жанна давно зрозуміла цей взаємозв'язок. Вона сказала, що не санкції на словах запроваджувати треба, а допомагати Україні зброєю та літаками передавати.

«Якщо хочете змін у росії — допоможіть Україні», — закликала неодноразово Жанна Немцова.

Габрілі України по чолу рф

Продовжувати справу Олексія Навального пообіцяла його дружина. Вона сказала, що домагатиметься знищення диктаторського режиму путіна.

Так, з одного боку, будь-які зміни на росії дають бодай мінімальний шанс на припинення війни в Україні. А з іншого, шанси на повернення на росію опозиціонерів з-за кордону можливі лише в разі успіху Збройних сил України. Інших варіантів у них немає.

Владімір путін розуміє: якщо Юлія Навальна доб'ється перевезення тіла свого чоловіка Олексія на Захід для поховання, то може бути встановлений факт його вбивства.

До того ж, поховання його в москві перед виборами путіна може викликати

«Якщо хочете змін у росії — допоможіть Україні», — Жанна Немцова.

стихійні масові заворушення з наступними акціями протесту та зіткненням із силовиками. Тож, за логікою, ситуація непередбачувана. Щоб понизити в російському суспільстві градус емоційності через смерть Навального, його тіло довго не передавали рідним під різними абсурдними приводами.

Попри відчуття нереальності, все виглядає так, що Навального свідомо стратили під час Мюнхенської безпекової конференції, де зібралися 150 лідерів іншого світу. Показово. Росія сама, виходячи тільки з власних інтересів, тобто владіміра путіна, ухвалюватиме рішення і діятиме за своїми правилами.

Путін стратив Навального і готовий це зробити з будь-яким іншим опонентом, який заважає його місії. Це не виняток. Подібне — генетична спадщина кривавих російських вождів, які буду-

вали росію на ріках крові своїх ворогів.

Щоб посилити ефект такої середньовічної окремоті кремля, дмитрій медведев одразу написав у своєму ТГ-каналі, що «росія готова до глобальної війни із західними країнами із застосуванням усього стратегічного арсеналу нашої держави. По Києву, Берліну, Лондону та Вашингтону. По всій решті красивих історичних місць, які давно введени в польотні цілі нашої ядерної держави».

Показово вбивство Навального — своєрідна ядерна бомба. Психологічна. По моральному імперативу західної коаліції.

Ставка Заходу на Юлію Навальну

Тепер у Заході з'явився важіль тиску на кооператив масових убивць на чолі з путіном. Якщо ще вчора західні лідери намагалися уникнути внутрішньої дискусії про міжнародну легітимність обрання главою росії воєнного злочинця, то зараз це питання може й повинно стати основним.

Попри необхідність переговорних ліній і контролю над глобальною ядерною зброєю, ця потреба стане основним викликом для євроатлантичних еліт. І його, за задумом Заходу, має посилювати Юлія Навальна. Саме тема невизнання путіна легітимно обраним президентом росії отримала шанс перетворити її

на лідера об'єднаної російської опозиції у вигнанні.

«Фонд боротьби з корупцією» Навального зобов'язаний стати двигуном цього процесу, переключитись із розслідувань корупційних зловживань російської влади на докази нелегітимного обрання і дії російського президента. А також вимагати притягти його до відповідальності перед міжнародним трибуналом, розширити санкції проти нього, його близьких і оточення та посилити ізоляцію путінського режиму від західного світу.

У цьому плані Юлія Навальна починає з чистого аркуша, і це нова можливість для спільних дій разом з Україною. Головне її завдання, можливо, буде в тому, щоб розбудити російську ліберальну опозицію і закликати до повстання. Для цього їй потрібно подолати притаманне

розрізненим групам і на різних континентах протиборотство, особисті амбіції, скепсис і навіть суто московитський сексизм: політика — для чоловіків.

Ми не знаємо, чи вдасться Юлії провести перезавантаження надзвичайно різних опозиційних груп, перетворивши їх на одну політичну силу. Інакше шансів на відродження росії просто не існує.

Російська опозиція на глибокому дні. У затопленому підводному човні кисню мало, але стукати вона боїться, бо путін може скинути глибинну бомбу.

Навальна вже починає стукати. Захід напружив вуха.

Путін же розраховує, що, як і з Литвинком, Немцовим, Березовським, Захід йому все пробачить, промовчить, висловлюючи занепокоєння і оголошуючи про нові санкції.

Путін зрозумів стратегічний задум ключових західних гравців у Вашингтоні, Лондоні, Берліні й Парижі та їхню готовність терпіти його президентом ще навіть 12 років.

Однак путін колись таки піде. Навальний міг бути його наступником. Навіть якби в кремлі вдалися до транзиту влади, передаючи її своїм дітям, коханкам і членам сім'ї.

Тож Навальний міг усе зруйнувати. Путін не хотів чекати. Він відновив силу і тримає Захід за хвіст.

Дональд Трамп, як виявляється, дав йому на це карт-бланш. Джо Байден рішуче говорить і нерішуче діє. Європа в глибокому стресі й у стані, близькому до паніки, — через погрози Трампа покинути її.

Іран, Північна Корея, Хезболла, хусити й інші авторитарії та диктатори підняли голови і вимагають нових правил та прав для участі в управлінні світом.

Зневага України

Ми не будемо приховувати, що в Україні є глибинна образа, навіть зневага до опозиціонерів на московії, бо коли в 2014 році путін почав війну на Донбасі й віджав Крим, вони проігнорували сам факт небезпеки війни.

Вони просто хотіли вбудуватися в російську політичну систему й почати діяти за своїм планом. Але це якась ілюзорна, короткозорна як для політиків державного рівня позиція: як можна було не розуміти, що той, хто вбиває мирне населення у Сирії, Грузії, Україні, — ніколи не підпустить навіть до задвірок влади бодай найслабшого опозиціонера? Робити вигляд, що питання України не стосується московитської опозиції, що її виживання і мир в Україні — взаємопов'язані речі, — великий промах, але українців це не стосується.

Отже, смерть Навального може бути останнім аргументом для неможливості визнання владіміра путіна легітимним главою російської держави. Це прискорить його воєнну поразку, не включаючи в неї фактор ядерної зброї, який путін використовуватиме як вирішальний важіль тиску, насамперед на США.

Тепер у союзників України з'явився привід для ультиматуму — мир з росією можливий лише без путіна і на умовах визнання нею імперативності норм міжнародного права. В іншому випадку Захід має ввести не обмежувальні, а заборонні санкції й реально блокувати можливості росії використовувати світові ринки.

Єдина проблема: ми підозрюємо, що особливо нічого не зміниться. Усе буде, як і було. Лідери країн радитимуться, висловлюватимуть занепокоєння, погрожуватимуть, озираючись на вираз фізіономії путіна. ■

Володимир СЕРГІЙЧУК,
завідувач кафедри історії світового
українства Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
доктор історичних наук, професор

Понад 100 років тому, коли від підтримки міжнародного співтовариства залежала доля відродженої Української самостійної держави, за океаном зовсім не переймалися цим питанням, оскільки вважали, що їм простіше мати справу зі спадкоємцями царської Росії, ніж із новими національними країнами, які постали на руїнах цієї імперії. Тож коли уряд УНР звернувся до керівництва США з проханням про визнання й допомогу проти червоної й білої Москви, то державний секретар узагалі ухилився від зустрічі з дипломатичним представником нашої країни.

На письмі він повідомив, що «уряд і народ Злучених Держав жваво й симпатично зацікавлені долею людей у всіх частинах Росії, включно з Україною; одначе Злучені Держави ані не признали незалежність України, ані ніякого уряду, який є там при владі, і, природно, не є приготувані прийняти ніяких представників цього уряду».

А далі Роберт Ленсінг додавав і таке: «Ви можете бути певні, якщо взагалі якийсь уряд буде визнаний, то це стане тільки тоді, коли буде всеросійський уряд, бо я не хочу бачити Росію розчленованою». Це означало, що у Вашингтоні Україну продовжували вважати частиною Росії.

Тоді у Вашингтоні холодно поставилися навіть до відправки в Україну вже закуплених нею медикаментів для армії, яку косив тиф, про що повідомляли дипломати УНР: «Маємо перешкоди політичного характеру від сторони Державного департаменту».

А представники Української торговельної організації та Федерації Українських споживчих товариств, котрі мали доставити закуплене в Україну, писали: «Ми жадаємо, щоби була назначена незалежна компетентна комісія для розглядення обставин і умов, на яких Ліквідаційна Комісія Армії Злучених Держав в Парижі спростила одягів, автомобілів і медичних засобів вартості вісім мільйонів доларів агенції Українського уряду Укралінія, як не допущено до привезення висше згаданих засобів на Україну і як зараз Ліквідаційна комісія Армії Злучених Держав намагається силою відібрати згадані засоби, щоби їх перепродати іншій державі. Ми протестуємо проти цих своєвольних вчинків, як безправних і несправедливих для обох заінтересованих сторін, які певно викличуть глибоке обурення на Україні. Український уряд придержується умови і постарався о додаткову гарантію Федерації Українських Кооперативних товариств, яка має достаточні средства для виконання цих зобов'язань, і не бажає нічого іншого як лише слушної нагоди сповнити контракт і встановити здорові торговельні зносини між обома дотичними країнами».

Таку офіційну позицію Білого дому добре знали й представники США за кордоном. Скажімо, американський посол у Норвегії Фіш, приймаючи українського дипломата, стереотипно твердив: «Америка ніколи не погодиться з розчленуванням Росії і не допустить до того». При цьому хіба що заспокоювали: «український нарід, як культурніший, повинен взяти на себе провідну роллю в федерації народів Росії не лише в Європі, але й на Сибірі, де не можна перейти до денного порядку над тамошніми українцями, що теж висуваються вищістю своєї культури».

Зрозуміло, що завороженість росією, яку започаткував ще президент Рузвельт, визнаючи червону Москву в рік її найбільшого злочину проти української нації, настільки глибоко проникла в політичну складову американського істеблішменту, що навіть наприкінці ХХ століття Вашингтон боявся розпаду цієї імперії. Бо з якого б то дива американський президент Джордж Буш-старший (той, що раніше проголошував гасло: «Слава Україні!» на передвиборчих

НЕВИВЧЕНІ УРОКИ

У США й досі не знають про гіркий досвід поляків,

а ті знову наступають на свої ж граблі

зібраннях нашої діаспори) у Києві в 1991 році вмовляв українців не виходити зі складу СРСР?!

Чи ж не таку позицію займають США і сьогодні стосовно підтримки України, коли, запобігаючи перед Москвою, не забезпечують нас необхідною зброєю для відбиття російської агресії? І найбільше старається в цьому Дональд Трамп, який як колишній президент США мав би достеменно знати про агресивний характер їхніх планів, що після своєї рідної репетиції 2008 року в Грузії вже широкомасштабно втілюються в Україні.

Так, понад сто років тому американці не мали перед нами ніяких офіційних зобов'язань, то й не визнавали нас як окрему державу. Сьогодні ж вони мали б тримати своє слово, яке давали при підписанні Будапештського меморандуму в 1994 році, видурюючи в нас ядерну зброю.

Що ж бачимо нині ми й увесь світ? А те, що нібито всі політичні сили в США за підтримку України, але, поки за океаном дебатують, кращі сини й дочки нашого народу гинуть на фронті через нестачу зброї й боєприпасів. І це при тому, що наші воїни захищають увесь за-

Зрозуміло, що цим тоді в США не переймалися. А от полякам прилетіло, як кажуть, через 19 років, коли їхній учорашний московський союзник учотверте поділив міжвоєнну Річ Посполиту з німцями...

А після Другої світової війни СРСР ще десятки років патрунував над маріонетковою польською державою — аж до свого остаточного розпаду, який був спричинений насамперед потужним українським національно-визвольним рухом наприкінці 1980-х років. Чи пам'ятають про це польські фермери, котрі висипають українське зерно з вантажівок і вагонів на землю?.. Чи ті польські політики, які стоять за протестувальниками?

Таке враження, що в цій країні досі не проаналізували свої стратегічні прорахунки 1920 року, коли без обґрунтованих пояснень відмовилися підтримувати Україну як союзника, поласившись на нібито «щедріші» московські територіальні поступки чужих земель.

Як у Варшаві, так і у Вашингтоні, очевидно, не взяли до уваги застереження Симона Петлюри, який тоді намагався ще раз розтлумачити всьому світові

вотворів, з буйшої Росії організованих. Тільки повстання і зміцнення цієї держави може фактично вирішити долю Росії і призвести до остаточного та безповоротного поділу її».

Ця далекоглядність Симона Петлюри наочно підтвердилася в 1939—1940 роках у долі Польщі, Литви, Латвії, Естонії, коли так званий демократичний Захід спокійно поставився до анексії їх шляхом закулісної змови Гітлера й Сталіна.

Сьогодні це може повторитися, бо ж американське суспільство відділене океаном, його більше цікавлять міграційні проблеми на південному кордоні, а це відсовує вбік українську справу, вона для багатьох тамтешніх політиків не є першочерговою.

Але чому поляки знову наступають на свої ж граблі? Коли вони втратили власну історичну пам'ять, яка мала б протверезити їх руїнами хоча б своїх сіл і міст, зокрема Варшави, та величезними власними людськими втратами в Другій світовій війні, особливо в концтаборах?

Невже той польський фермер, котрий роз'їжджає нині трактором з радянським прапором міжнародною трасою із закликом до путіна прийти й навести порядок у Києві, Брюсселі й зі своїм урядом, не бачив зруйнованих за останні два роки донецьких міст і сіл, звідки десять років тому також із подібними вимогами благами прийти московського диктатора? Невже той польський фермер і донині не бачить, що на українсько-польському кордоні не припиняється потік українських біженців від російської агресії?

Відтак історія повторюється: як і понад 100 років тому, американці не дають нам зброї, а поляки перекидають кордон...

То що, «імперія зла», як назвав росію великий Рональд Рейган, буде торжествувати й далі? ■

Історія повторюється: як і понад 100 років тому, американці не дають нам зброї, а поляки перекидають кордон...

страшений росією демократичний світ, у тому числі й наймогутнішу державу світу.

Так, ми захищаємо сьогодні весь світ, у першу чергу наших сусідів. Але чи вони до кінця усвідомлюють значення нашої самопожертви в ім'я їхнього майбутнього? Чи ж згадують у тій же Польщі про події 1920 року, коли не була виконана не тільки політична конвенція між цією країною та УНР, а й армія першої, всупереч домовленостям, вже з жовтня припинила постачання зброї й амуніції українцям, що змусило наших воєнків відступати до Збруча.

Голова Директорії та Головного отаман військ УНР Симон Петлюра тоді все ще сподівався вмовити поляків виконувати взяті на себе зобов'язання. У листі до керівника Польської держави від 8 листопада 1920 року наголошувалося, що «перше, з чим хотів би Петлюра до Пилсудського звернутися, — це справа про набої, аби поляки передали їх армії УНР. По-друге, він просить не чинити перешкод у справі транспортування через Польщу закуплених у Німеччині боєприпасів».

Замість цього, як свідчить генерал-хорунжий армії УНР Кость Смовський, польський комендант Львова «одержав наказ з Варшави, що 7 і 8 листопада ... всіх українських старшин, що були при команді міста, а також усіх воєнків, що лежали пораненими по шпиталях, навіть тяжко поранених, відправити за Збруч». А в Старокостянтинові в цей час «польські старшини спільно з московськими чекістами приливають «союз зброї» та «победу» над ... розділенням України».

Тож за таких обставин 18 листопада 1920 року уряд УНР констатував, що причина поразки української армії — це брак набоїв та амуніції, відтак ухвалено рішення про перехід за Збруч, аби зберегти її єдність, а в майбутньому — боєздатність. Щоправда, поляки не дотримали свого слова щодо поваги до статусу вчорашніх союзників: армія УНР на Збручі була роззброєна й кинута на три роки за дрови...

значення нашої незалежності: «Всі держави, утворені після 1917 року на території буйшої Росії, не мають шансів на тривке існування і будуть завжди загроженими, поки на півдні буйшої імперії не організується і в силу не увійде незалежна держава українського народу. Тільки вона одна, як найсильніша численністю свого населення, матеріальними ресурсами і мілітарною відпорністю, може бути базою, підставою більшешт незалежного життя державних но-

ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатіть «Україну молоду» на другий квартал

«Україну молоду» у своїх відгук-ках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хто з вас ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 березня і ви отримуватимете газету з 1 квітня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,
на два місяці — 154 грн.,
на квартал — 231 грн.,
до кінця року — 693 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

ДОБРА СПРАВА

«У російських солдатів було багато рублів і гривень, і вони щедро донатили на... ЗСУ»

Народний герой України, волонтер Григорій Янченко, більше відомий у народі як дядя Гриша з Херсона, який пересувається на кріслі колісному, мандрує Україною громадським транспортом, збираючи пожертви на потреби армії

Народний герой України Григорій Янченко.
Фото автора.

Люди на вулицях українських міст щиро дякують волонтеру «дяді Гриші».

Ганна ВОЛКОВА

Ставати «жебракком» було дуже важко

76-річний дядя Гриша минулого тижня працював під ЦУМом у Полтаві. Здачу на його кріслі колісному майорять незмінні синьо-жовтий і червоно-чорний прапори — подарунок запорізьких волонтерів. А спереду прикріплено «банку» для збору коштів — прозоре пластикове відерце літрів на п'ять з прорізом на кришці.

— Дякую! Слава Україні! — раз по раз відповідає дядя Гриша перехожим, які кладуть «копієчку» в його вже майже повну скарбничку, й прикладає обрубок долоні правої руки до серця.

У дяді Гриші давно немає пальців на обох руках. Він втратив обидві ноги і ось уже двадцять років пересувається на кріслі колісному. У Запоріжжі, де він тимчасово мешкає у волонтерському центрі «Солдатський привал», у нього є електропривідне, але воно важке. Тому в «турне» по Україні вирушає на старенькому, яке котиться, поки крутиш руками металеві обручі над колесами.

— Як же ви добираетесь від міста до міста? — запитую.

— Автобусом або потягом, — відповідає. — Для мене це не проблема. Під'їжджаю близьенько до сходиць і самостійно піднімаюсь у салон чи у вагон. А крісло хтось із пасажирів допомагає скласти. Недавно їхав у двоповерховому автобусі й моє місце було зверху...

По допомогу до сторонніх чоловік звертається у виняткових випадках. Тому не дозволяє мені поправити рукавицю, яку вперто і віртуозно натягує сам, узявшись за неї зубами.

— Я, навіть втративши ноги, не став міняти квартиру на третьому поверсі будинку без ліфта, — каже. — Просто навчився самостійно спускатися й підніматися сходами.

Григорій Миколайович — колишній десантник, строкову службу проходив у сумнозвісній Псковській десантній дивізії, якраз у 1968 році, коли в Чехословаччині піднялося народне повстання. Радянський Союз звів туди війська для придушення повстання. Солдат Янченко, опинившись у зоні протистояння поблизу Праги, потрапив під сильний обстріл і повернувся додому з безліччю осколків у кінцівках, які лікарі не ризикнули виймати. На жаль, через понад 30 років ті осколки почали відторгатися. Спочатку гангрена вразила одну ногу Григорія Миколайовича, тоді другу, потім — пальці рук. Йому зробили 34 (!) операції.

Однак дядя Гриша не вважає це особистою трагедією. Головне, каже, щоб душа не була покалічена й голова працювала.

— Ви не уявляєте, як мені було важко ставати «жебракком», — розповідає про те, з чого починалася його волонтерська діяльність, Григорій Янченко. — Я ж усе життя працював, нічого ні в кого не просив, завжди лише на себе розраховував. За професією я інженер-технолог. Десять років працював на Херсонському домобудівному комбінаті. Навіть коли залишився без однієї ноги, зміг працювати кранівником мостового крана, це було нескладно. Набагато складніше було пересилити себе й виїхати на вулиці міста з простягнутою рукою. Але як інакше я зміг би допомогти хлопцям, які стоять на передовій? Не для себе ж прошу — для наших захисників.

Навесні 2014 року на кордоні Криму й Херсонської області стояли 79-та й 25-та бригади. І ми з кількома друзями намагалися якось підколоти їм життя: возили цукерки, печиво, чай, каву. Тоді ще ніхто не знав, що солдатам потрібно. А потім, коли все стало зрозуміло, коли пішли замовлення від хлопців,

я зважився збирати гроші. Спочатку «мігрував» різними ринками (їх у Херсоні шість). Тоді зупинився біля торговельно-розважального центру «Фабрика». За вісім років війни зібрав на потреби ЗСУ близько 4,5 мільйона гривень. **Окупантам не вдалося розіграти «козирну карту»**

Дядя Гриша продовжував збирати кошти на ЗСУ навіть у тимчасово окупованому місті. Під Гімн України та патріотичні пісні. Каже, щоб було веселіше і щоб привертати до себе більше уваги перехожих, купив динамік, записав на «флешку» музику й роз'їжджав у людних місцях. Таким чином за пів року під носом у колаборантів і російських військових зібрав ще майже 600 тисяч гривень!

— Окупанти й самі кидали у мою скриньку гроші, — дивує мене Григорій Миколайович. — Донатили і рублі, й гривні — у них були всякі гроші, бо вони займалися грабежами. Може, й не знали, на що я збираю. А може, то були чоловіки з окупованих територій, яких змусили служити у ворожій армії?

— Росіяни вас не чіпали?

— Вони мене тримали як козирну карту до референдуму з приєднання Херсонщини до російської федерації. Щоб зняти зі мною відео і показати в Росії. Хотіли, можливо, змусити говорити те, що їм треба. Референдум був призначений на 24 вересня 2022 року, а 16-го один ефесбешник зробив мені попередження: «Деда, ти катаєшся останні дні». Це чув мій товариш, який був поруч, і забрав мене до себе додому. А 19-го знайомі евакуювали мене до Запоріжжя через чотирнадцять блокпостів. Дуже вчасно. Бо як тільки ми виїхали, в ту квартиру проникли окупанти (мабуть, хтось із надто пильних сусідів «стукнув»). Все перерили, забрали чоловічий одяг, напаскудили... Звільнення рідного міста Григорій

Янченко місяць не дочекався. А вже у деокупований Херсон заїжджав на БТРі разом із військовими. На жаль, невдовзі змушений був знову залишити його, оскільки жити там небезпечно.

Він дуже сумує за Херсоном і страждає від того, що не може приїхати на могилу дружини Тамари, з якою прожив у любові 51 рік. Вона до останнього була йому моральною і фізичною опорою. Три з половиною роки тому дружина відправилася чоловіка у чергову поїздку на Донбас, а коли за пару днів той повернувся, застав її непритомною — стався інсульт...

— Мені дуже складно без неї, але якось виживаю, — зітхає дядя Гриша.

Ні вихідних, ні лікарняних

Майже рік Григорій Янченко волонтерив у Запоріжжі. Проте з кожним місяцем збори зменшувались, тому він вирішив подорожувати Україною, щоб бути максимально корисним для ЗСУ. В цій благородній справі йому дуже допомагає медійність: люди впізнають його і в Дніпрі, і в Тернополі, і в Києві, тож пластикове відерце швидко наповнюється купюрами. Невдовзі купюри «перетворюються» на дрони, «Старлінки», генератори...

— Дрони я замовляю по 19 тисяч за штуку в одного виробника із Запоріжжя, — розповідає Григорій Миколайович. — З цього збору куплю десять штук. У мене є також постійний постачальник скоб для бліндажів — жінка із Закарпаття. Кожна заявка на скоби — це майже 4 тисячі гривень. Ще для бліндажів треба придбати темну плівку й утеплювач. А також лопати, кирки, бензопили, мастило збройове... Що хлопці замовляють мені, те й везу. Загалом планую зібрати за три тижні свого «вожаю» 250 тисяч гривень.

До Полтави дядя Гриша прибув із Кременчука, а з Полтави вирушить до Черкас. Місцеві волонтери чи просто небайдужі люди забезпечують його житлом. У Кременчуці, наприклад, відомого волонтера прихистив військовий шпиталь, у Полтаві — 4-та міська лікарня, у Черкасах є домовленість із центром для внутрішньо переміщених осіб. Ці організації беруть на себе харчування Григорія Миколайовича і доставляють його автівками до місця збору пожертв, а ввечері забирають назад. У нього ні вихідних, ні лікарняних.

— Ви опікуєтесь конкретним підрозділом?

— У мене кілька підопічних бригад. Вони стоять на Ізюмському, Авдіївському й Оріхівському напрямках. До «повномасштабні» їздив по всій лінії фронту, а зараз немає кому мене возити...

Григорій Янченко не тільки збирає добровільні пожертви по багатьох містах України, а ще й віддає свою пенсію на потреби ЗСУ.

— У мене туси є, тількики є, а більше мені нічого не треба, — говорить дядя Гриша. — Моя пенсія разом з доплатою за звання почесного громадянина Херсона становить понад вісім тисяч гривень. Але навіщо вона мені? У волонтерському центрі в Запоріжжі мене всім забезпечують, мене скрізь приймають за безоплатно. Хіба що на переїзди між містами можу використати свої власні кошти, але ж це для діла.

Поки ми спілкувалися з Григорієм Миколайовичем, я спостерігала за неймовірним виявом народної любові до цього мужнього чоловіка. Його обіймали, з ним фотографувалися. Йому щиро дякували, висловлювали своє захоплення, бажали міцного здоров'я і жити до 150 років.

— Та сто п'ятдесят — то багато. Головне — до Перемоги дожити. Вона обов'язково буде, — відповідав він.

— Щасливо, батя! Покажу своїм друзям фото з легендарним волонтером. І до зустрічі в Херсоні! — прощався з Григорієм Янченко молодий військовий родом із Нової Каховки, який приїжджав до Полтави на побачення з дружиною. Сьогодні він знову вирушає під Бахмут.

— Бережи себе, синку. Обов'язково зустрінемося після Перемоги». Біля «Фабрики», — пообіцяв йому дядя Гриша. ■

Ганна ЯРОШЕНКО

■ НАДБАННЯ

365 борщів на кожен день року

Стільки рецептів традиційної української страви збирила і видала окремою книжкою організаторка гастрономічного фестивалю на Полтавщині Олена Щербань

Докторка історичних наук, етнолог, краєзнавець, популяризаторка українського традиційного мистецтва із селища Опішня Полтавського району Олена Щербань під час повномасштабної російсько-української війни примудрилася видати дві книги з народознавства.

Ці книги стали логічним продовженням її понад 25-річної діяльності зі збереження й відтворення народних традицій та звичаїв, що є надбанням української національної культури. За словами Олени, це дві її здійснені мрії. Перша книга має назву «Триста шістьдесят п'ять БОРЩИКІВ» (і вона вже пережила друге видання), а друга — «Весільні традиції полтавських сіл Опішня, Велика Павлівка, Тарасівка та Великі Будища».

«Дуже пишаюся тим, що під час розв'язаної росією повномасштабної війни борюся з ворогом тим інструментом, який мені дав Бог, — видаю книги з народознавства, акцентуючи на тому, що в нас своя культура, історія й росіянам не вдасться стерти нашу ідентичність, — наголошує 43-річна Олена Щербань. — Водночас свідомо підтримую видавця Леоніда Мачуліна з Харкова — міста, яке героїчно чинить спротив натиску рашистських загарбників».

Ідея полягала в тому, щоб запропонувати борщ на кожен день року

Закінчивши свого часу історичний факультет Полтавського педагогічного університету, Олена працювала в Музеї гончарства в Опішні, де почала опановувати керамологію, розробляла тему «Глиняний посуд у культурі харчування українців», що згодом виллилася в докторську дисертацію.

«Коли мені було десь близько 30 років, мабуть, дав про себе знати дух предків — у мені раптом «проклонулася» любов до печей, горщиків, борщиків, узагалі традиційного побуту українців, — усміхаючись, пригадує моя співрозмовниця. — Тож не випадково захотілося мати стару українську хату, де живе дух народних традицій. Придбавши в Опішні таку хатину, 2010 року провела тут перші вечорниці. Поселивши в ній ляльок-мотанок, назвала її «Лялиною світлицею». Майстер-клас із виготовлення ляльок-мотанок став першим, який запропонувала людям. Нині проводжу у своїй етносадибі, що стала культурно-просвітницьким осередком, 100 різновидів майстер-класів, які стосуються обрядів та свят річного народного календаря».

Незабаром етносадиба Олени Щербань почала славитися ще й серйозним гастрономічним фестивалем «Борщик у глиняному горщику», що приваблює жителів не лише Полтавщини, а й інших регіонів України. Це етнокультурне дійство, що вперше відбулося 14 серпня 2014 року, коли на Донбасі вже тривала російсько-українська війна, а отже, нагальною стала потреба боронити Україну й на культурному фронті, стало традиційним — проводити його Олені допомагали члени родини, друзі.

«Перший фестиваль ми провели з метою підтримки учасника АТО — мого друга, кераміста з міста Косів, що на Івано-Франківщині, Віталія Кушніра. Тоді ще ніхто не знав, що, виступаючи організаторкою цього фестивалю, я збираю способи приготування борщу, аби колись видати

Найулюбленіший борщ — мамин: Олена Щербань із ненькою Катериною Скрипкою.

Олена Щербань готує борщ разом із відомим українським шеф-кухарем, ресторатором, громадським активістом Євгеном Клопотенком. Фото надані Оленою Щербань.

книгу. Цілих п'ять років виношувала цю думку. Зверніть увагу, я називаю: «способи приготування», бо борщ — це страва, що не має одного-єдиного визнаного всіма рецепта. Все почалося з приготування в традиційній печі під час фестивального дійства 12 різновидів борщів: до випробуваної часом рецептури кожної учасниці переважно літнього віку входив свій «борщовий» набір продуктів. Із плином часу ці способи приготування борщу накопичувалися. Скажімо, 2021 року, коли наш фестиваль був дуже велелюдним — зібрав близько 3 тисяч учасників, ми з господинями приготували 80 різновидів борщу (хоч фактично їх було 86). Під час 9-го фесту-квесту, який ми збиралися провести 2022 року, учасниці мали продемонструвати рекордних 90 способів приготування борщу. Але тоді він не відбувся, бо (тепер уже цього не приховую) через повномасштабне вторгнення москалів дещо занепахла духом, — ділиться Олена. — Хоч, будучи матір'ю чотирьох дітей, не хотіла нікуди виїжджати з України».

За словами етnologa, уже під час 5-го етнофестивалю вона напевно знала: у неї буде книга, що популяризуватиме культуру приготування культової страви українців, яку із задоволенням смакують у всьому світі. Ідея полягала в тому, щоб запропонувати борщ на кожен день року, тому всіх різновидів його в Олени Щербань 365, причому 200 з них — авторські, інші — «фестивальні», а також підказані друзями, знайомими. Усі борщі вона поділяє на авторські й автентичні (народні). Олена вважає: унікальність такого кулінарного явища української кухні, як борщ, уже навіть у його багатоваріантності. А ще зауважує, що тема «Український борщ» тільки починає потрапляти в поле зору серйозних наукових студій. Тож попереду — грандіозна науково-дослідна робота, що в підсумку могла б вилитися у створення енциклопедії українського борщу.

Спонукає людей подивуватися унікальності нашої гастрокультури

«Спочатку борщики у глиняних горщиках у нас готували тільки господині. Проте вже на 6-му

фестивалі до них приєдналися двоє чоловіків, а потім їх незмінно було 3-4. Один із постійних учасників, який полюбає готувати борщ, — Іван Шрамко із села Лютецькі Будища, що входить до складу Зінківської територіальної громади Полтавського району. Так от, я неспроста прикріплювала ті чи інші борщі до днів місяців. Скажімо, борщ із ковбасою Івана Єрофійовича подала на день його народження. Гадаю, йому було приємно. Моя книга — про українську гастрономічну красу та свободу. Цінуючи різноманітність, відмінність традицій, ділюся культурним надбанням нашого народу, спонукаючи людей подивуватися унікальності нашої гастрономічної культури. Хоч категорично заперечую, що глибоко знаю історію борщу (безперечно, сама її не напишу й навіть цього не прагну). Треба почати з енциклопедії борщу, що, власне, і роблю на своєму рівні. Наполягаю на тому, що це не кулінарна книга, — зауважує авторка, — у ній ви не знайдете чітких калькульованих порад щодо рецептів приготування страви-символу українців. Наприклад, коли йдеться про борщ із куркою, я рекомендую взяти курку й приготувати з неї відвар. А от як саме ви його приготуєте, то вже ваша творчість. Потім детальніше розписую чергові додання овочів, галушок, а також приправ, які, на мій погляд, найбільше підходять саме до цього різновиду борщу. Давши своїй книзі назву «Триста шістьдесят п'ять БОРЩИКІВ», тим самим навмисне викликаю цікавість до неї, водночас заявляючи світу, що я є, до того ж, дещо знаю про борщ».

Як науковець Олена Щербань дає визначення борщу, називаючи його полірегіональним солоно-кисло-солодким варивом із багатьма складниками, якому притаманна поліваріантність (при цьому прокує людей: критикуйте!). Вона класифікує борщі за регіонами, сезонами, за наявністю в них м'яса, овочів, грибів чи риби, за густотою, температурою споживання тощо, а ще поділяє їх на скоромні й пісні, святкові й буденні, ритуальні чи обрядові, варені й сирі (існування останніх теж не може ігнорувати). Для тих, хто не любить сто-

яти біля плити, є борщ «Швидкий», який можна приготувати всього за 25 хвилин. А серед «екзотичних» борщів — із сушеними грушами, сливами, вишнями, черешнями й навіть полуницями.

«Навіщо в борщі сушені груші чи сливи? Я сама знайшла відповідь на це запитання, бо ніхто з моїх інформаторок не міг на нього відповісти — вони над цим просто не задумувалися, — пояснює науковець. — Усе дуже просто: український народ такий мудрий, що йому не потрібні були відповідні знання — наші прабабусі, готуючи взимку борщ, вітамінізували харчовий раціон, інтуїтивно додаючи у своє вариво той інгредієнт, який мали в запасі: сушені ягоди чи фрукти. А от борщ із полуницею — це ранньовесняне вариво. Якби ми занурилися в родинну традицію приготування борщу, то побачили б, що 100 літ тому він ще не мав насиченого червоного забарвлення, адже був на буряковому квасі, без звичних для нас картоплі й помідорів, які в Україні почали використовувати у стравах лише десь у середині XIX століття. Тож полуниця дещо підфарбовувала вариво, збагачувала бодай якимись вітамінами, клітковиною. Тому в оцих добавках, які сьогодні багатьом дивують, насправді не було нічого дивного. Із дуже незвичних для нас борщів — «Желізняк» (народна назва), «Підбиваний» (до речі, є борщ «Підбиваний донецький» і є «Підбиваний лемківський»). У борщі «Підбиваному» немає ні капусти, ні картоплі, ні квасолі, ні цибулі, ні часнику. До складу борщу «Желізного» входять тільки молоко та це суміш звареної й потовченої та сирі натертої на дрібну тертку картоплі».

Не борщем єдиним

А от найулюбленіший борщ героїні цього матеріалу — мамин червоний із буряковим квасом. Його найчастіше готувала для неї з сестрою Оксаною мама Катерина Скрипка, тож він асоціюється ще й зі смаком дитинства. «Борщ у моєї мами виходить густий і надзвичайно смачний. Батько Василь полюбає їсти його гарячим, щойно звареним, щоб іще «кипіть булькотів» у тарілці, у прикуску зі «злим»

перцем або сирією цибулиною. І я так люблю», — стверджує Олена Щербань. Вона наводить у своїй книзі і спосіб приготування бурякового квасу, який іще років 50 тому готувала вдома чи не кожна господиня. До речі, банка зі справжнім буряковим квасом постійно стоїть на столі біля печі в етносадибі «Лялина світлиця», дивуючи гостей.

«Через велику цікавість до книжки «Триста шістьдесят п'ять БОРЩИКІВ» у середині січня нинішнього року надрукувала її другий тираж, — ділиться жінка з нестримною енергією. — А потім усе так склалося, що видали ще й книгу «Весільні традиції полтавських сіл Опішня, Велика Павлівка, Тарасівка та Великі Будища», думка про яку «вистоквалася» в моїй голові цілих 20 років. Свого часу, обійшовши ці села й поспілкувавшись зі старожилами, збирила багатий матеріал про забуті весільні обряди. Так, у кожній селі вони є унікальними, мають певні відмінності. 2008 року завдяки дослідженню «Весільний обряд села Велика Павлівка», написаному в співторстві з Ганною Ярехою, я стала наймолодшою лауреаткою конкурсу імені Василя Скуратівського. Якось мені спало на думку відтворити під час 3-го фестивалю «Борщик у глиняному горщику» церемонію традиційного весілля — не борщем же єдиним. До речі, можете назвати весільний борщ? Це капуста. Про нього я більше написала в книзі про сільські весільні традиції. Загалом у ній вміщені мої етнографічні розвідки, які вже були опубліковані нарізно у всеукраїнському народознавчому часописі «Берегиня». Тепер я збирила їх під однією обкладинкою — і дуже пишаюся цим. Якщо й цю книжку купують, отже, людям це цікаво. Як на мене, це суперідея казка для ведучих, які воліють підготувати оригінальний сценарій весілля в етностилі. Скажімо, унікальними є обряди смаління качки, бання короваю, розбивання макітри тощо».

Окрім того, у книзі можна знайти рецепти весільного обрядового печива, короваїв, весільного хліба верчу, житніх коників, дивнів. Олена Щербань акцентує, що традиції зазнають змін, той же коровайний обряд нині майже зникає. «Тож ми нагадуємо про нього під час фестивалю «Борщик у глиняному горщику», випікаємо короваї й одружуємо тих, хто виконує роль молодят, або ж реально пару, — констатує вона. — А видані під час війни книги не випадкові, вони є результатом моєї багаторічної праці в царині етнології. Відкрито невеликий секрет: зараз пишу наступну книгу «1002 борщі». Як відомо, Шахерезада знала 1001 байку, а я, українка, хочу подати 1002 різновиди борщу. Тож звертаюся до полтавських господинь: напишімо цю книжку разом! Це ж буде круто! А ще Олена зізнається, що мріє відкрити в Опішні українську гастрономічну академію, додаючи, що це буде не лише дослідницький центр, музей, простір для проведення майстер-класів та курсів, а набагато більше. ■

Тетяна ВЕРБИЦЬКА

Допомогти своїм мешканцям отримати комфортні робочі місця та при цьому наповнювати місцевий бюджет узялися громади-партнерки Програми USAID DOBRE на Тернопільщині. У Вишнівці та Золотниках у нових бізнес-просторах надаватимуть місця односельцям для торгівлі продукцією, яку вони вирощують або виготовляють самі. В Ланівцях та Підволочиську такі локації підтримують місцевих підприємців. А в Шумську, до того ж, популяризуватимуть роботи своїх майстрів народних ремесел.

Понад 150 тисяч доларів загальної суми допомоги Програма агентства з міжнародного розвитку федерального уряду США виділяє своїм громадам-партнеркам на Тернопільщині для втілення цих задумів. Адже місцевий економічний розвиток сьогодні дуже важливий для них: як і багато інших, вони потерпають від зростання безробіття.

У новому бізнес-просторі Лановецької громади торгуватимуть своєю крафтовою продукцією, сувенірами та смаколиками, а також проводитимуть майстер-класи для випускників місцевої бізнес-школи. Нещодавно сюди вже прибуло обладнання, закуплене в рамках міжнародної підтримки: три торгові павільйони та меблі для них. Громада власним коштом проведе благоустрій території, підключить торгові точки до електропостачання та встановить інклюзивну громадську вбиральню.

Монтаж павільйонів у Лановецькій громаді.

Недавно у Вишнівці привезли павільйони для бізнес-простору.

— Це вже 12-й проект, що ми реалізуємо за допомогою Програми USAID DOBRE, — розповідає лановецький міський голова Роман Казновецький. — Бізнес-простір допоможе новоствореним підприємцям у громаді продавати свою продукцію чи надавати послуги, з'являться нові робочі місця. Це важливо, бо, спонукаючи людей відкривати власну справу, ми ще й надаємо їм додаткові можливості для стар-ту.

Ініціаторами створення творчо-економічного простору в Шумській громаді стали місцеві народні умільці. Сюди на кошти, виділені американським урядом, закуповують чотири павільйони: три — для місцевих підприємців і один — для підтримки майстрів ручної роботи.

Шумський міський голова Вадим Боярський додає, що такий проект також підтримуватиме внутрішньо переміщених осіб, котрі тимчасово або вже й постійно оселилися у громаді. Тут влаштовуватимуть для українців з тимчасово окупованих та прифронтових регіонів творчі майстер-класи, виставки та інші мистецькі заходи, які до-

поможуть зняти психологічну напругу та відновити себе через творчість.

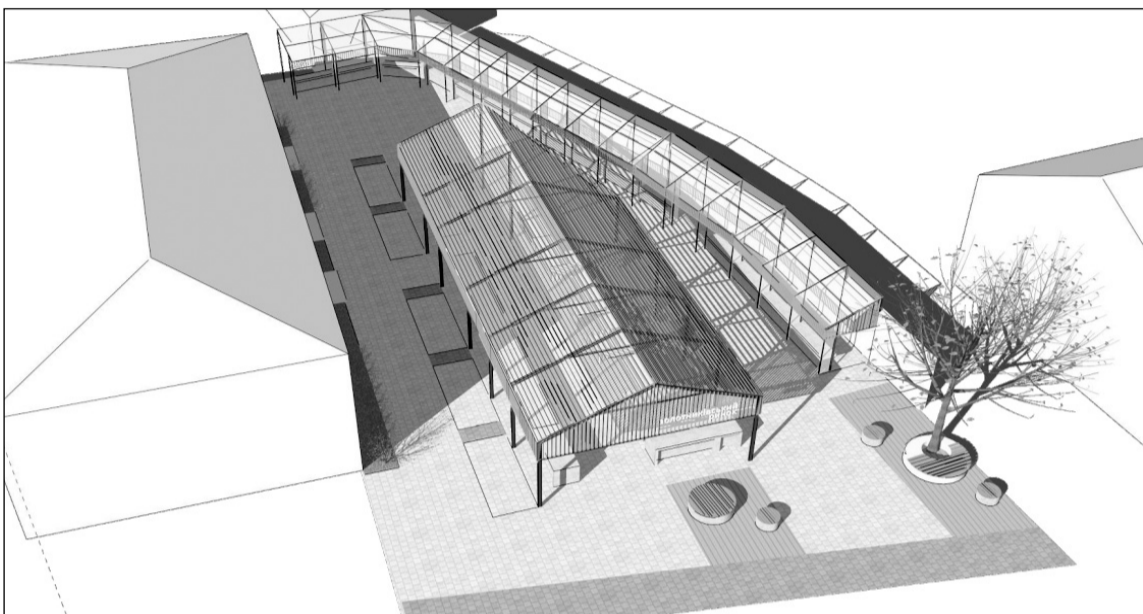
— Локацію ми обрали на алеї в центрі Шумська, — каже Вадим Боярський. — Громада робить свій внесок у цей проект облаштуванням території для комфортного перебування відвідувачів. До реконструкції долучиться і власник прилеглої земельної ділянки, котрий облаштує її в тому ж стилі. З часом ці роботи можуть дати старт наступному важливому для громади проекту — благоустрою всього міського парку, територія якого починається в цьому місці.

— Наша Програма знає потреби кожної громади-партнерки, бо ми постійно працюємо з представниками громад у відповідних робочих групах. Спільними зусиллями намагасмося долати виклики, які перед ними стоять, — говорить експерт із місцевого економічного розвитку Програми USAID DOBRE Віталій Юрків. — Економічні простори, які ми створюємо разом із громадами, об'єднує насамперед покращена інфраструктура, створена для комфортної діяльності підприємців та спожива-

■ ДОЛАЮЧИ БЕЗРОБІТТЯ

Локації для самореалізації

Громади Тернопільщини створюють простори економічного зростання

Проект нового ринку в Золотниківській громаді.

чів їхніх товарів чи послуг. І якщо цей фактор вплине на кінцевий успіх, вже згодом підприємці зможуть розширити свій бізнес та додатково створити нові робочі місця з відповідними надходженнями до бюджету громади. Покращиться і життя самих мешканців, які купуватимуть товари та послуги в комфортних умовах.

У Золотниківській громаді планують вирішити давню проблему з місцевим ринком для продажу сільськогосподарської продукції. Щотижня тут відбувається стихійна торгівля, де ані продавці, ані покупці не мають належних умов. Торгують і на проїжджій частині центральної дороги в Золотниках, наражаючи себе на небезпеку.

У процесі створення бізнес-простору громада планує влаштувати повноцінний ринок павільйонного типу з торговими столами та накриттям. Тут же організують п'ять паркомісць для торгівлі з автотранспорту.

А Вишнівська громада вже наближається до відкриття свого бізнес-простору під назвою «Смаколики з села». Сюди нещодавно прибуло обладнання від Програми USAID — два простори павільйони, холодильники, столи, стелажі та кондиціонери. Громада власним коштом облаштувала територію в центрі Вишнівці та підключить МАФи до електропостачання.

— У новому просторі зможуть торгувати жителі сіл, котрі вирощують власну городину, свійських тварин, займаються бджільництвом тощо, — розповідає голова Вишнівської громади Володимир Кравець. — Досі вони були обмежені в такій можливості, бо місцевий ринок працює лише по суботах. А щоб реалізувати свій товар, люди змушені торгувати в нестворених місцях, під снігом чи дощем, або здавати його закупівельникам за заниженими цінами.

Нову економічно активну локацію вже облаштовують і в

Так виглядає бізнес-простір у парку Підволочиської громади.

Триває підготовка творчо-економічного простору в Шумську.

Підволочиській громаді. Вона стане складовою громадського простору на території міського парку.

— У нас є чимало ініціативних людей, які хотіли би працювати в галузі надання послуг, про що свідчать їхні звернення до селищної ради. Але вони стикаються з проблемою відсутності місць для ведення такої діяльності, — пояснює голова Підволочиської громади Віталій Дацко. — Водночас ми хочемо розвинути відпочинкову зону на території парку, надаючи мешканцям якісні послуги, яких вони потребують.

На території Підволочись-

кої громади немає великих промислових об'єктів, які забезпечували б мешканців роботою. Тому актуальною проблемою безробіття тут хочуть вирішити через розвиток малого підприємництва, в тому числі завдяки створенню нових пристосованих локацій. У нових павільйонах місцеві підприємці планують надавати послуги швидкого харчування, прокату велосипедів та дитячих електромобілів, продавати сувенірну продукцію тощо. Перевагу в оренді місць у павільйонах громада надаватиме учасникам бойових дій з метою швидкої адаптації їх у мирне життя. ■

■ ДО ВІДОМА

Урядова програма «Доступні ліки»

Що передбачає і як подати заявку?

Валерія МУСХАРІНА

Уже шостий рік діє державна програма реімбурсації «Доступні ліки», яка поширюється на лікування захворювань, що добре лікуються амбулаторно, проте часто призводять до інвалідності. Національна служба здоров'я України відшкодовує аптекам вартість відпущених пацієнтам ліків за рецептом, чим зменшує фінансове навантаження на людей та розширює доступність медикаментів.

Як зазначила голова НСЗУ Наталія Гусак в ефірі Українського радіо, Національна служба здоров'я України виділила понад 7 мільярдів гривень бюджетних коштів на безоплатні ліки. Вона також повідомила, що в переліку лікарських засобів, які відшкодовує держава, зараз уже майже 515 препаратів.

«Наразі ми фіксуємо, що вже понад 4 мільйони українців скористалися програмою «Доступні ліки». І цей список постійно поповнюється. До прикладу, з початку війни ми маємо вже більш ніж 500 тисяч нових українців, які дізналися про програму і користуються нею», — розповіла Наталія Гусак.

Як зазначають на сайті МОЗ, механізм роботи програми наступний:

1. Держава компенсує вартість лікарського засобу за найнижчою ціною, виробник (дистриб'ютор) якого подав заявку на участь у програмі «Доступні ліки» (саме такий препарат пацієнт отримує безкоштовно).

2. Препарат, ціна якого нижча за граничну оптово-відпускну, пацієнт отримує, доплативши лише різницю між сумою відшкодування за упаковку та фактичною ціною препарату.

За умовами, можна отримати лише монопрепарати! Тобто ліки, що містять лише одну діючу речовину.

«Доступні ліки» щорічно розширюються новими препаратами, і станом на лютий 2024 року програмою відшкодування (частково або повністю) можуть скористатися люди із:

- 1) серцево-судинними та цереброваскулярними (порушення роботи нервової системи) захворюваннями;
- 2) нецукровим діабетом;
- 3) хронічними хворобами нижніх дихальних шляхів;
- 4) розладами психіки та поведінки, епілепсією;
- 5) хворобою Паркінсона.

До того ж, люди, яким необхідні:

- 6) лікарські засоби у посттрансплантацийному періоді;
- 7) лікарські засоби для усунення болю (зокрема, морфіни таблетовані для онкохворих) та надання паліативної допомоги;
- 8) препарати інсуліну;
- 9) тест-смужки для глюкометрів;
- 10) деякі комбіновані лікарські засоби.

Кількість позицій і нозологій залишилася такою самою, як і в 2023 р. Детально ознайомитися з Національним переліком лікарських засобів можна за QR-кодом.

Наприклад, хронічне обструктивне захворювання легень — невиліковне й одне з найпоширеніших захворювань, котре є водночас найчастішою причиною інвалідизації і летальності серед усіх захворювань респіраторної системи. Люди з ХОЗЛ страждають від ускладненого дихання, важкої задишки, хронічного кашлю.

Отже, для лікування ХОЗЛ у програму реімбурсації увійдуть такі лікарські засоби: Будесонід+Формотерол

Пацієнти мають право отримати безкоштовні ліки.
Фото Deposirphotos.

(Formoterol+Budesonide) (порошок, аерозоль для інгаляцій), Сальметерол+Флутиказон (порошок для інгаляцій).

Ще приклад: хвороба Паркінсона, яка найчастіше зустрічається в літніх людей. Через старіння населення в усьому світі вона є найбільш стрімкою за поширенням серед неврологічних захворювань. Наразі не існує способу лікування хвороби Паркінсона, але доступні препарати, які допомагають полегшити симптоми та підтримувати якість життя.

До цієї програми реімбурсації ввійдуть такі лікарські засоби: Біпериден (Biperiden) таблетки, Леводопа + Карбидопа (Levodopa + Carbidopa) таблетки (зокрема пролонгованої дії). Порядок отримання ліків при хворобі Паркінсона буде визначений після ухвалення відповідних нормативно-правових актів.

Кожен має знати, що держава абсолютно безоплатно дає право пацієнту отримати електронний рецепт і в найближчій аптеці безоплатно, або з невеликою доплатою, залежно від обраного засобу, отримати життєво необхідні ліки», — додала вона.

Загалом Нацперелік розподіляє ліки на 31 клас препаратів, зокрема:

- * анестетики;
- * препарати для лікування болю;
- * ліки проти алергії;
- * засоби проти отруєння;
- * протисудомні/протиепілептичні засоби;
- * протиінфекційні препарати;
- * ліки проти мігрені;
- * ліки, що впливають на кров;
- * препарати для лікування серцево-судинної системи;
- * препарати для шлунково-кишкового тракту;
- * ліки при ендокринних захворюваннях;
- * офтальмологічні лікарські засоби;
- * лікарські засоби для лікування психічних і поведінкових розладів;
- * препарати для органів дихання, ліки для вуха, горла та носа;
- * вітаміни і мінерали;
- * лікарські засоби для надання екстреної медичної допомоги.

Як отримати безоплатні ліки: покроково в інструкції

1. Передусім необхідно звернутися до лікаря (терапевта, педіатра або сімейного), з яким укладено декларацію, та отримати електронний рецепт: лікар має виписати його в електронній системі охорони

здоров'я.

Важливо! Ви маєте звернутися саме до свого лікаря. Якщо ви ще не підписали декларацію, це варто зробити. Без декларації скористатися програмою «Доступні ліки» буде неможливо.

При цьому в разі наявності хронічного чи затяжного захворювання або необхідності продовження лікування за попередньо встановленим діагнозом та схемою лікування при зверненні пацієнта засобами телекомунікаційного зв'язку (телефон, електронна пошта, месенджери — залежно від того, який спосіб зв'язку з лікарем погоджено) лікар має право виписати рецепт без проведення особистого прийому такого пацієнта.

2. Завітати до аптеки з позначкою «Тут є Доступні ліки». Показати фармацевту СМС з унікальним номером рецепта та кодом підтвердження для отримання

ліків в аптеці. На прохання пацієнта лікар також може надрукувати цей рецепт у вигляді інформаційної пам'ятки, яка міститиме номер рецепта та код підтвердження, а також інформацію про виписані ліки та спосіб їх застосування.

3. Фармацевт пропонує пацієнту наявні лікарські засоби на вибір — спочатку безоплатні, а потім з доплатою.

4. Далі варто переконатися: чи є в наявності саме те торговельне найменування лікарського засобу і виробництва, яке ви бажаєте? чи кількість лікарського засобу запропонована в повному обсязі? чи буде доплата за обраний лікарський засіб і в якому розмірі? якщо так, чи згодні ви доплачувати таку суму?

5. У разі, якщо все влаштовує, ви (за необхідності) здійснюєте доплату, а фармацевтичний працівник накладає електронний підпис. Усе, рецепт погашено. Після цього отримуете призначені ліки.

Отримання ліків під час воєнного стану

У МОЗ також зазначають про максимальне спрощення попередніх кроків у період дії воєнного стану.

Так, усі препарати за програмою «Доступні ліки», зокрема й для лікування діабету, можна отримати в аптеках, як за паперовим, так і за електронним рецептом. У випадку, якщо лікар не має тех-

Скануйте QR-код і дізнавайтеся
Нацперелік безкоштовних ліків.

нічної можливості виписати е-рецепт, він може виписати паперовий варіант, із яким пацієнт так само звертається до аптечного закладу для отримання необхідних препаратів у рамках програми реімбурсації.

Отримати ліки за е-рецептом можна в будь-якій аптеці в Україні, яка має договір з НСЗУ: без прив'язки до місця проживання пацієнта й місцевості, де рецепт було видано. Приміром, якщо ви маєте виписаний е-рецепт у Києві, то з легкістю зможете отримати за ним ліки в Одесі.

Важливо розуміти, що держава компенсує вартість найдешевшого лікарського засобу, який подав заявку на участь у програмі «Доступні ліки». Однак це не означає, що препарати — низької якості: усі ліки (як вітчизняного, так і іноземного виробництва), котрі беруть участь у програмі, зареєстровані в Україні та пройшли необхідні процедури експертизи перед їх державною реєстрацією.

«Міфи народжуються не просто так, — зазначає Наталія Гусак. — На жаль, я чую це й від сімейних лікарів, які або не розповідають про препарати, або кажуть людині, що там якась крейда, вам не підійде. Я тако навіть чую. Хоча перелік лікарських засобів, який відшкодовується, формується на основі лікарських засобів, які мають винятково доказаний результат. Вони проходять відповідну експертизу. Тут іще хочу зауважити, що людині не пропонують торгову назву, а виписують активну речовину. І вона має можливість сама в аптеці обрати серед кількох препаратів, що саме їй підходить. Чому цей міф породжується? Тому що фармринок, або фарммафія, як її називають, працює з лікарями. Вони ще досі ходять і пропонують якісь вигоди для того, щоб рекомендували саме їхні лікарські засоби».

Вона наведе ще кілька прикладів найпоширеніших міфів, пов'язаних із програмою. Приміром, людина лежить у лікарні. Вона думає, що і в лікарні за електронним рецептом видають доступні ліки. Це міф. У лікарні Національна служба здоров'я сплачує за лікування людини за тарифом, куди включено ліки з національного переліку. Тобто там навіть без електронних рецептів повинні видавати все відповідно до протоколу, щоб людина могла отримати лікування. Чи це хірургія, чи онкологія, чи інсульт.

За словами урядовиці, якщо ліки ви вживаєте вдома і підпадаєте під категорію, тут за вас має потурбуватися сімейний лікар. Ви маєте прийти до нього і запитати, чи дозволяє ваш стан бути учасником цієї програми. Тут винятково лікар може призначити лікарські засоби: у нашій країні немає просто «побажання». Нам треба цієї «культури» також позбуватися. Але якщо знаєте, що у вас встановлений діагноз хвороби Паркінсона, але вам не хочуть виписувати лікування, то в будь-який момент можете змінити лікаря. А лікаря, який не хоче виписувати ліки, попередити, що будете скаргитися або керівнику закладу, або в Національну службу здоров'я.

«Я чула ще такі міфи, що іноді, щоб отримати електронний рецепт, необхідно щось заплатити. Це величезний міф. Кожен має знати, що держава абсолютно безоплатно дає право пацієнту отримати електронний рецепт і в найближчій аптеці безоплатно, або з невеликою доплатою, залежно від обраного засобу, отримати життєво необхідні ліки», — додала вона. ■

Ярина КОРЧИНЬСЬКА

■ СПАДЩИНА

Невідома історія української еліти

Конотопці у Дніпрі презентували генеральний літопис
Лівобережної України

Учасники презентації літопису про героїчне козацьке минуле: Конотоп і Дніпро.

Як неодноразово зазначала «Україна молода», місто Конотоп, що на Сумщині, разом із багатьма іншими містами Лівобережжя давно поринуло в пошуки себе, своєї ідентичності.

Конотоп — цивілізаційне перехрестя. З одного боку, до 90-х років ХХ століття він був самодостатнім промисловим центром, який водночас зазнав тривалі русифікації.

З іншого — колишнє сотенне містечко Ніжинського полку Гетьманщини.

Відомо, що чимало жителів Конотопа носять козацькі прізвища, а в мікрорайоні Загребелля є унікальний козацький скансен, що демонструє архітектуру та планування вуличок у XVIII—XIX козацьких століттях.

Його відтворили місцеві ентузіасти, ідейним натхненником котрих є меценат, корінний конотопець Євген Сур.

До речі, пан Сур заснував благодійний фонд «Спадок Гетьманщини», який почав свою діяльність ще в 2002 році.

Завдяки активній роботі Фонду Конотоп у взаємодії з сусіднім Батурином, де розташований Національний заповідник «Гетьманська столиця», та Ніжином, який має потужну історичну школу на базі Університету імені Миколи Гоголя, — став центром дослідження та популяризації історії України. Насамперед — доби Гетьманщини, коли українська політична нація чітко й вигідно вирізнялась у Європі.

Однією з сучасних віх відродження історичної пам'яті жителів Лівобережної України можна вважати початок видавництва серії книг «Спадок Гетьманщини».

Вийшли перші дві книги цього проекту: «Ревізії конотопської сотні 30—40-х років XVIII ст.» та «Місто Конотоп у матеріалах Генерального опису Лівобережної України 1765—1769 років». Упорядником цих

видань є відомий чернігівський історик Олександр Тригуб.

Обидві книги мають успіх. І те, що документальні збірки (здавалося б, апріорі не розраховані на широку читачку аудиторію) зацікавили і фахівців, і любителів, і пересічних споживачів друкованої продукції, — свідчення неабиякої потреби актуалізації теми дослідження козацького минулого.

Обидва рази презентації книг, попри близькість до зони бойових дій, відвідували провідні українські науковці-історики, журналісти, музейники, священники, представники Збройних сил України.

Згодом з презентацією важливих подій в історичній науці — видання книг «Ревізії Конотопської сотні 30—40-х рр. XVIII ст.» та «Місто Конотоп у матеріалах Генерального опису Лівобережної України 1765—1769 років» конотоп-

ці відвідали Львів. Тематичний захід «Гетьманщина. Україна. Історія» відбувся в музеї імені Михайла Грушевського.

Відомо, що Львівщина традиційно вважається тією територією України, де й народжувався, і вкорінювався особливий колорит національного характеру.

А нещодавно представники БФ «Спадок Гетьманщини» відвідали з презентацією книги «Місто Конотоп у матеріалах генерального літопису Лівобережної України 1765—1769 років» столицю Січеславщини — місто Дніпро.

Захід відбувся у залі з промовистою назвою — Гетьманська, що розташована в Палаці студентів ДНУ імені Олесея Гончара.

І студентів, і викладачів Дніпровського університету презентація вразила, вони заявили про те, що ця подія пот-

ребує осмислення, систематизації отриманої інформації, масмедійної уваги.

Господарі заходу підкреслили важливість того, як можна досягати позитиву в справах потрібних і важливих, коли за них беруться не лише державні й представницькі чиновники, а й громадськість. Та ще й з різних регіонів.

Отже, «конотопський десант» БФ «Спадок Гетьманщини» був представлений заступником голови Фонду Аліною Іващенко, активістами — Ростиславом Мартинюком та Тетяною Радько.

Дніпропетровська обласна організація НСПУ, як і належить, долучилася до справи популяризації українського видання.

А управління культури і спорту Дніпропетровської області і Дніпропетровський національний університет імені

Олесея Гончара надали імпрезі ще більшої солідності та змістовності.

«Окремо хочеться подякувати за всебічну підтримку в організації такого змістовного заходу ректору ДНУ імені Олесея Гончара Сергію Оковитому, очільниці Управління культури і спорту Дніпропетровської області Лілії Гиренко та керівнику пресової служби Аллі Бахметьєвій», — йдеться на сайті Дніпропетровської обласної організації Співки письменників.

Водночас серед розмаїття цікавих думок і висновків досить привабливими були й тематичні номери культурної програми. Скажімо, присутніх зачарував виступ народного гурту «Криниця» і дитячого колективу-супутника «Криниченька» з Підгороднього. Самодіяльні артисти настільки неперевершено виконали автентичні козацькі пісні, що захоплені слухачі проводжали їх з імпровізованою сцени бурхливими оплесками і стоячи.

Вважається, що найбільша кількість нащадків козацької мешкає саме на Дніпропетровщині. Найпродуктивніші паланки Війська Запорозького були на території Дніпропетровської області, — п'ять із семи січей. За межами цього краю залишалася незначна периферія Війська.

«У нас просто до цього спокійніше ставляться», — кажуть дніпропетровські історики.

Львів та Дніпро — це перші міста, де конотопські ентузіасти БФ «Спадок Гетьманщини» зчинили великий презентаційний вир оприлюдненням невідомих раніше козацьких сторінок історії.

«У планах нашого Фонду — продовження презентацій в інших областях України. Ця надважлива робота необхідна для об'єднання та цементування фундаменту Незалежності в тилу», — зазначила Аліна Іващенко. ■

■ ЛІТФРОНТ

Оцінити феномен ЗСУ

Всеукраїнська конференція сучасних хронік війни

Тетяна ПАРХОМЧУК

Україна, подзьобана війною, руйнована ракетами, зжована танковими траками, спонукала й активізувала вести хроніку кожного героїчного дня, кожної миті, занотувати історію України для нащадків своїх і всього світу.

Минулого тижня Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» та воєнно-науковий відділ штабу Командування Сил ТрО ЗСУ провели Всеукраїнську наукову конференцію на тему: «Війна Росії проти України (лютий 2014—лютий 2024). Рецепція війни».

Модерувала захід докторка історичних наук, професорка, в. о. директора ДНУ «Енциклопедичне видавництво» Алла Киридон.

Учасниками заходу стали знані науковці, видавці, військові, серед яких: Богдан Червак — перший заступник голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України; В'ячеслав Мисенко — т. в. о. начальника воєнно-наукового відділу штабу Командування Сил ТрО ЗСУ; Юрій Бураков — кандидат історичних наук, доцент Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного; Олександр Лисенко — доктор історичних наук, професор, завідувач відділу Інституту історії України НАН України; Володимир Романцов — доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та археології Маріупольського державного університету; Сергій Сегеда — д-р. і. н., професор, полковник, викладач Національного університету оборони; Віта Титаренко — т. в. о. начальника групи воєнно-іс-

торичної роботи штабу Командування Сил ТрО ЗСУ, лейтенант, доктор філософських наук; Людмила Филипович — д-р. філос. н., професорка Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України; Микола Жулинський — академік НАН України, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, заступник голови Головної редакційної колегії «Великої української енциклопедії»; Олег Домбровський — полковник, начальник відділу внутрішніх комунікацій Командування Сил ТрО ЗСУ та інші.

Поважне зібрання обговорювало передумови, причини, хід, наслідки для України та світу російсько-української війни; виклики; феномен національного спротиву, народження нових ЗСУ та територіальної оборони; потребу формування постійного руху опору.

Акцентували також увагу на інформаційній війні як гострому протистоянні дискурсів; на антропології війни.

Говорили й про національну ідентичність в умовах війни, культурні коди; про значення релігії, розвитку культури й науки в умовах війни; про енциклопедичну рецепцію дискурсу війни та стратегії Перемоги.

Під час заходу було презентовано видання воєнно-наукового відділу штабу Командування Сил ТрО ЗСУ та Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво».

Подібні книги можна впевнено назвати сучасним, грандіозним за змістом і вкладеними зусиллями літописом найжахливішої війни з часів Другої світової.

Також «Енциклопедичне видавництво» презентувало сайт, котрий, окрім оперативної щоденної інформації, з перших днів повномасштабного вторгнення занотує історії загиблих героїв України...

«Ми не знаємо, коли закінчиться ця війна, яка буде наша остаточно ціна миру, але ми продовжуємо своїми виданнями про сьогодення протистояти ключовому виклику війни, сприяти об'єднанню українців. Аби фейки московської пропаганди про те, що українці анархічні й не здатні об'єднуватись, не знаходили свого місця, — зазначив перший заступник голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України Богдан Червак. — Окрім того, завдання всіх майстрів слова оцінити належним чином феномен наших ЗСУ».

Про те, що влада повинна розробити нову національну ідентичність разом із базовими національними цінностями, говорив академік НАН України, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Микола Жулинський.

Він презентував художню хроніку війни, що є результатом роботи Інституту літератури, зокрема збірку віршів війни грузинських та українських авторів.

«Дуже добре, що видаються такі дослідження — свідки нашого героїчного сьогодення, — зазначив пан Жулинський. — Наша Нацакадемія також робить свій вагомий внесок у справу поширення правди про українську ідентичність художнім словом. Адже нинішня війна цивілізацій — унікальна не лише в історії України, а й світової спільноти».

Цю думку продовжив полковник, радник командувача Сил ТрО ЗСУ з питань стратегічних комунікацій Олег Домбровський. Він зазначив, що коріння конфлікту між українцями та москвитами — це свідчення про фундаментальні розбіжності.

«Це дуже правильно, що сьогодні фіксується все, чим живе і як бореться Україна, — сказав полковник Олег Домбровський. — Потрібно, аби весь світ усвідомлював, що причина війни — це бажання і право України зміцнювати свою незалежність

Доктор історичних наук, професор, в. о. директора Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво» Алла Киридон.

та йти шляхом європейської інтеграції».

Про десятилітній період осмислення всіх викликів та способи боротьби з ними говорила модераторка конференції, докторка історичних наук, професорка Алла Киридон.

«У назві нашого заходу є словосполучення «рецепція війни», це вказує на те, що війна стає подією і привертає увагу світу, коли є постійна вербалізація, — вважає пані Киридон. — Цьому сприяє не лише постійне ведення та оприлюднення хроніки наших буднів, а й заходи, подібні нашому».

Справді, хроніка про будні війни та її героїв — надважлива справа, тому є потреба оперативно видавати її на всіх можливих платформах, доносити до широкого кола читачів, аби ніхто ніколи не зміг перебрехати нашу героїчну дійсність. ■

Людмила ТАРАН

Ця начебто цілком побутова деталь — мамині черевички, в яких героїня нарешті приїздить в Україну — набуває справді символічного значення.

Роман про коріння. Про закорінення. Про пошуки відповіді на запитання, які, виявляється, ціле життя супроводжували героїню. Та нарешті вона змогла чітко почути їх.

І тоді вона, благополучна французенка, цілком інтегрована в благополучне суспільство, захищена ним від голоду й холоду, вдається до непростого «археології»: це розкопки пам'яті роду, його драматичного болючого досвіду і своєї причетності-непричетності до подій, які давно минули. Роман-подорож у часі й просторі.

Авторка — Марі-Франс Клер, «Не-ймовірна подорож, на яку довелося чекати 75 років». Видавництво Ольги Фреймут — Snowdrop. Спершу роман вийшов французькою 2020 року, а 2024-го — українською. Його саме під час теперішньої війни путінської росії проти України протягом 2023-го переклала Євгенія Кононенко. Символічне драматичне коло. У романі йдеться про долю українців, які переламала та сама росія — внаслідок трагічної поразки визвольних змагань України проти імперії у 20-х роках ХХ століття.

Роман починається із символічної сцени: після смерті матері героїня мусить звільнити її помешкання від речей — будинок виставили на продаж. Звільнити дім — до абсолютно порожніх стін. Біля переповнених коробок із материним одягом героїня-сучасниця відчуває страшну порожнечу. Пів століття порожнечі — констатує вона. Вона мусить заповнити її. Чим? Життям, котрого не повернути, але яке можна розгадати, яке можна переосмислити — прийшов такий час.

Віднесла б цей роман Марі-Франс Клер до жанру автобіографі-

КНИЖКОВА ШАФА

У маминих черевичках

«Не-ймовірну подорож, на яку довелося чекати 75 років» французької авторки Марі-Франс Клер переклала Євгенія Кононенко

ний, заснований на цілком реальних подіях і фактах. Але все-таки це роман, який авторка, героїня твору, вибудовує в двох площинах: як текст художній і як документальний. Тому тут особлива роль і вставних новел, і листів-зізнань, і репортажний опис поїздки в Україну, і неминучі публіцистичні пасажі, коли йдеться про конкретні епізоди історії України. Отже, оповідь веде дочка батька-француза і матері-українки. Тепер для неї все об'ємнішим, зрозумілішим постає життя — зокрема діда, петлюрівського офіцера, котрий після поразки УНР опинився спершу в таборі для інтернованих воїнів у польському Каліші, а згодом — у Франції.

Як бабуся-українка і дід-офіцер вибудовували свою долю далеко від рідної землі, втративши будь-яку надію ступити колісь на неї? Їхні лінії життя, мов на людських долонях, несподівано проступають і на візерунках долі далекої від реальності історії України, французенки, яка відчула нагальну потребу «пропрацювати» цю долю в цілком новому для себе вимірі. І тоді по-новому пригадуються запахи, пов'язані з домом бабусі й діда, деталі їхнього двору саду, уривки розмов... Це розплутування, пригадування епізодів заради ціліснішої картини — основа подібних романів-спогадів, романів-зізнань, романів-каяттів. «Писати — це перетворювати неможливість пережити у можливість висловити». Ця фраза є основою мотивації зусиль оповідачки, яка втілює віру у воскресіння минулого з небуття силою любові й уяви.

І саме це вчиняє авторка —

дослівно на ділі, в реальності, й во плоти слова. Вона не раз кається, що так багато чого не з'ясувала в матері та бабусі, й хоч якось наздоганяє час через спілкування з подругою матері — українкою Вірою, яка тримає в пам'яті і серці чимало того, що стане основою нового світовідчуття Марі-Франс. Ця шляхетна мудра героїня стає певною символічною постаттю для неї, втіленням живої України, покликком крові в певному сенсі. Немолода вже Віра — приклад постійної роботи самовдосконалення, і діалоги з нею — через листи й живі розмови — допомагають авторці пройти свій шлях, який стає шляхом болючого зцілення. Марі-Франс, по суті, через власну долю і творчість реалізує «вистраждане прагнення радості» своїх українських бабусі й діда. Онука Марусі й Зіновія Ямкового, офіцера УНР, досліджуючи їхню долю, пише роман, який дивовижним чином стає інструментом вишукалої помсти росії, яка поламала життя рідних і яка завжди намагалася стерти будь-які згадки про Україну у світі.

Чому героїня так зволікала з відвідинами землі предків? Бо вона засвоїла з дитинства страшну фразу: на тій землі — вбивали. «Не їдь туди! Вони всі померли!» — відлунюють не раз мовлені матір'ю слова. Хто? Як? Чому? І ось жінка вивчає історію України, давню й сучасну, щоб заповнити родинну порожнечу («я успадкувала порожнечу») своєю любов'ю, уявою і знаннями.

Ще один повторюваний образ-символ «Не-ймовірної по-

Євгенія Кононенко і Марі-Франс Клер. Фото надані авторкою.

дорожі» — затоплене селище, яке героїня колись побачила в Австрії, мандруючи з матір'ю. «У глибині нашої родини є щось подібне до затопленого селища», — не раз згадує вона. Там, де колись вирувало людське життя, заповнила водна стихія, байдужа до людських переживань. Отже, три образи, які перегукуються між собою, творячи символічний ряд оповіді: мамині черевички, в яких героїня приїздить в Україну, затоплене селище й успадковане відчуття певної порожнечі, яку оповідачка намагається заповнити, розплутуючи або відновлюючи історію свого роду.

Цей роман — про символічну нитку Аріадни. Він — своєрідне продовження попереднього твору, який також вийшов у перекладі українською, — «П'ять майорців для мого незнайомця».

Цікавий ракурс погляду — саме для українського читача — сприйняття французькою авторкою сучасного побуту українського села на Поділлі, куди вона приїздить у пошуках рідні (у деталях, як завжди, — вся суть), відлуння Революції гідності, екскурси в історію російського гноблення.

Щодо «французьких деталей» мене вразив епізод із роз-

повіді Віри, коли тамтешній чиновник, видаючи її батькові документ на підтвердження громадянства Французької Республіки, кинув йому в обличчя зневажливо: мовляв, він завжди буде неповноцінним французом, «за 19 су», коли для франка треба двадцять...

А тим часом, розмірковуючи про долю свого діда Зіновія Ямкового, героїня перейнята питанням, чи знають бодай його земляки, за що він воявав... Більш ніж актуальне питання, хоч таке, здавалося б, елементарне...

«Я слухала власну історію, всотувала пам'ять віків. У мене було сім днів, щоб проговорити сімдесят п'ять років родинного мовчання, сім днів, щоб зробити своїми дві тисячі років історії України», — підсумовує авторка. Крім відкриттів прихованих таємниць роду, її опосіли й сум'яття, сумніви: «Я розтривожила тих бідних людей, розбуркала в них великі надії...».

Але справді: ніщо не минає дарма.

І ця ошатна книжка українською в чудовому перекладі Євгенія Кононенко (як добре, що нині з'явилася тенденція зазначати ім'я перекладача на обкладинці!) — також шляхетне підтвердження цієї начебто банальної істини. ■

ЗА КОРДОНОМ

Музи нагадують про війну

Українське мистецтво привертає увагу в Німеччині, Австрії й інших країнах

Мирослава МАКАРЕВИЧ

Серія концертів «Незламні» двох українських колективів — легендарного Національного ансамблю солістів «Київська Камерата» та молодого оркестру Mriya, створеного навесні 2022 року, — прозвучала 23—25 лютого у знакових залах Німеччини, а саме у Берліні, Потсдамі та Лейпцигу. Музика стала нагадуванням для німецьких слухачів про два роки повномасштабного вторгнення росії в Україну, а загалом 10-ліття російсько-української війни.

Понад два роки українці живуть під щоденними обстрілами, під постійною загрозою смерті. А для близько п'яти мільйонів українців два роки тому розпочалося життя у статусі шукачів тимчасового притулку, у статусі біженців.

У таких умовах зберігати оптимізм, працювати, захи-

У концертах грала відома українська скрипалька Богдана Півненко (у центрі). Фото Київської Камерати.

щати та творити культуру — теж не проста робота. Два відомі українські музичні колективи — Національний ансамбль солістів «Київська Камерата» та оркестр Mriya, створений з

музикантів, які знайшли притулок у Німеччині, — згуртувалися для промоції сучасної української академічної музики.

«Цей проєкт важливий,

В ЕПІЦЕНТРИ — УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

У Віденському музеї Бельведер, який є одним із найвідвідуваніших у світі, 23 лютого відкрили виставку «В епіцентрі бурі: модернізм в Україні 1900—1930-х років». Цей проєкт уже третій рік ефективно працює на визнання української культури в європейському контексті.

Уперше цю виставку представили в Національному музеї Тиссена-Борнемісі у Мадриді (Іспанія) восени 2022 року. Далі з успіхом експонували у музеї Людвіга в Кельні (Німеччина) і залах Королівських музеїв образотворчого мистецтва Бельгії в Брюсселі. У другій половині 2024 року на унікальну експозицію чекають у Великій Британії та Болгарії.

Європейські поціновувачі мистецтва мають змогу бачити твори Всеволода Максимовича, Василя та Федора Кричевських, Олександра Мурашка, Георгія Нарбута, Михайла Жука, Абрама Маневича, Олени Кульчицької та інших українських художників. Виставка розкриває значення великих культурних центрів, які визначали характер мистецького життя в Україні у першій третині ХХ століття, — Києва, Харкова й Одеси, а у віденській експозиції також додано Львів і Полтаву.

Організатори: Бельведер (Відень), Королівські музеї образотворчого мистецтва (Брюссель) та Королівська академія мистецтв (Лондон) у партнерстві з Національним художнім музеєм України. За ініціативи Національного музею Тиссена-Борнемісі (Мадрид). Кураторська група: Костянтин Акінша та Катя Денисова, Марина Дроботюк та Олена Кашуба-Вольвач (NAMU, Київ). Виставка у Відні триватиме до 2 червня.

адже це зустріч двох колективів, які в різних складних умовах продовжують жити і нести українську культуру в світ. Оркестр Mriya, який відкриває українську музику в найкращих залах Німеччини, і легендарний колектив «Київська камерата» об'єднали зусилля», — констатує авторка проєкту, керівниця оркестру Mriya Катерина Супрун.

Концерти прозвучали під орудою молодого відомого дири-

гента Рока Фаргаса, який здобув освіту в Кембриджі, Royal Academy in London і нині вчиться в університеті Ференца Ліста у Веймарі. Солостка концерту — відома українська скрипалька, народна артистка України Богдана Півненко. Виконували твори іноземних композиторів Генріха Франца фон Бібера і Фелікса Мендельсона-Бартольді й українських — Олександра Родіна, Ганни Гаврилець і Золтана Альмаші. ■

Костянтин РОДИК

Літературно-книжковий ринок 2023-го розвивався, як на воєнний стан, дивовижно динамічно. Реальних новинок (не передруків) вийшло помітно більше, ніж попереднього року. Якість переважної більшості — дизайнерська, поліграфічна, редакційна — підвищилася. Міністерство культури навіть вкинуло інформацію про нібито кілька сотень нових видавництв, зареєстрованих упродовж року. Ідеться, радше, про вписування права на видавничу діяльність у статуту новостворюваних підприємств — а це річ повсюдна. Проте з десяток видавців таки насправду дебютували з нуля. Ще виразніший показник зростання — відкриття нових книгарень. Їх теж додалося близько десятка, і то не лише у столиці. А магазини постають лише тоді, як можна прорахувати кількість покупців, достатню для їх функціонування. Отже, покупців-читачів побільшало. Їхні спонуки більш-менш точно могло би описати спеціальне соціологічне дослідження, якби таке хтось замовив. Гадаю, серед пріоритетів покупців книжок було би і прагнення осмислити шокову стрічку новин.

Поки ж такого спецдослідження немає — погляньмо на експертне опитування «Книжки року», яке також використовує соціологічний інструментарій. Торік за всіма категоріями оцінювалося майже 700 видань — на третину більше, ніж 2022-го. Вже одне це наочно засвідчує ринкове піднесення. У кожній рубриці-підномінації — переваження за кількістю рейтингованих видань.

Приміром, торік оцінювалися тільки 14 поетичних збірок, нині ж — 37. Так, поезія завжди першою відгукується на трагедійні зсуви. Також різко зросла кількість видань, представлених у підномінації «публіцистика/сучасні мемуари» — 36 книжок, переважно спогляди про початок повномасштабного вторгнення. Удвічі зріс корпус новинок у підномінації «політологія/

соціологія/культурологія» — за рахунок праць, що досліджують новітні політичні технології й феномен війни XXI століття.

Лавреатами стали книжки 25 видавництв. Три з них — уперше: київські «Білка» та HREC PRESS і «Видавець Олександр Савчук» із Харкова. У двох підномінаціях здобулися на перемогу видання «Кліо», «Комори» і «Темпори»; тричі лавреатами цього року стали книжки «Видавництва Старого Лева» й «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-Ги». Звертаємо увагу на примітку* — у кількох підномінаціях рейтингова різниця між першою і другою позицією виявилася настільки малою, що її можна вважати за статистичну похибку. Тож організатори вирішили в таких випадках оголосити лавреатами обидва видання

Номинація «ХРЕСТОМАТІЯ»

Художня класика

Томас Стернз ЕЛІОТ. Повне зібрання поетичних творів: коментоване видання у 2 томах. — Тернопіль: Богдан

Життєписи

Шевченківська енциклопедія: Образотворча спадщина. — К.: Інститут літератури НАНУ

Літературознавство/критика

Історія української літератури у 12 томах. Т. 6. Література XIX століття (1857–1870-ті роки). — К.: Інститут літератури НАНУ

Номинація «КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО»

Сучасна українська проза/есеїстика
Сергій СИНГАЇВСЬКИЙ. Дорога на Асмару. — К.: Комора

Жанрова література*

Владислав ІВЧЕНКО. Імені Сквороди. — К.: Темпора
Юрій ВИННИЧУК. Алмази з Танжера. — Х.: Фабула

Сучасна зарубіжна проза/есеїстика*
Ісабель АЛЬЄНДЕ. Вітер знає моє ім'я. — Л.: Видавництво Анетти Антоненко

Ольга ТОКАРЧУК. Емпусіон. — К.: Темпора

Поезія*

Сергій ЖАДАН. Скрипниківка. — Чернівці: Meridian Czernowitz
Світлана ПОВАЛЯЄВА. Мінлива хмарність з проясненнями. — К.: Віхола

Номинація «СОФІЯ»

Філософія/антропологія/психологія
Володимир ЄРМОЛЕНКО. Ерос і Психея. Коханя і культура в Європі. — Л.: Видавництво Старого Лева

Політологія/соціологія/культурологія*
Енн ЕППЛБОМ. Сутінки демок-

ратії: підступна спокуса. — К.: HREC PRESS

Степан ЛЕНКАВСЬКИЙ. Український націоналізм. Твори у 4 томах. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ

Номинація «МИНУВШИНА»

Популярні видання/історична публіцистика

За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні передумови, геополітичні паралелі. У двох книгах. — К.: Кліо

Дослідження/документи*
Радомир МОКРИК. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА

Сергій ПЛОХІЙ. Російсько-українська війна: повернення історії. — Х.: Клуб сімейного дозвілля

Біографії/мемуари

Ігор ГИРИЧ. Січя. Українські інтелектуали, які пробудили ідею незалежності. — К.: Кліо

Номинація «ОБРІЇ»

Науково-популярна література
Девід ІГЛМЕН. Секрети нейропластичності. Як мозок адаптується до нових викликів. — К.: Наш Формат

Бізнес/економіка/успіх
Віктор ПИНЗЕНИК. Популярна економіка. Як зрозуміти економіку та полюбити її. — К.: Брайт Букс

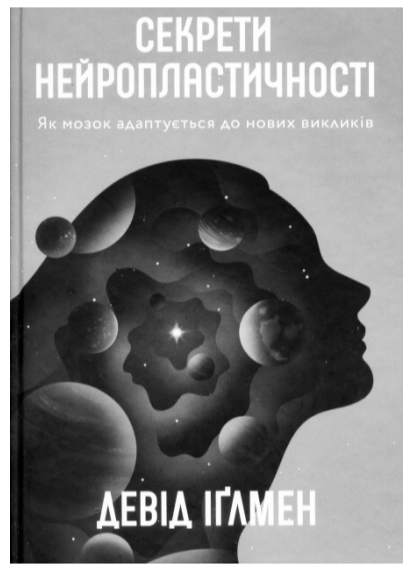
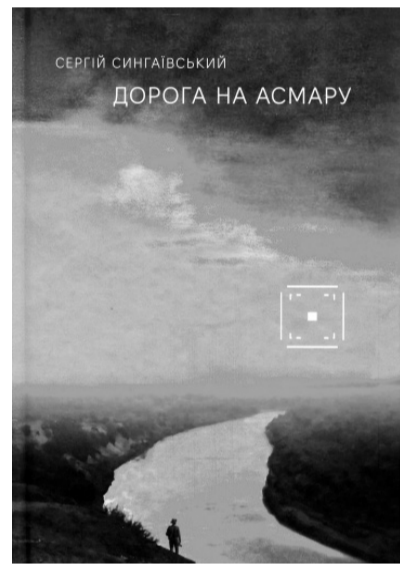
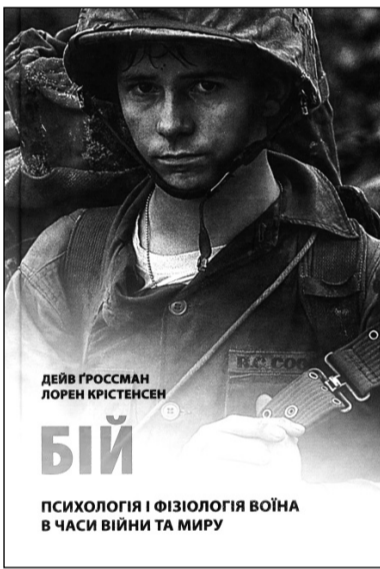
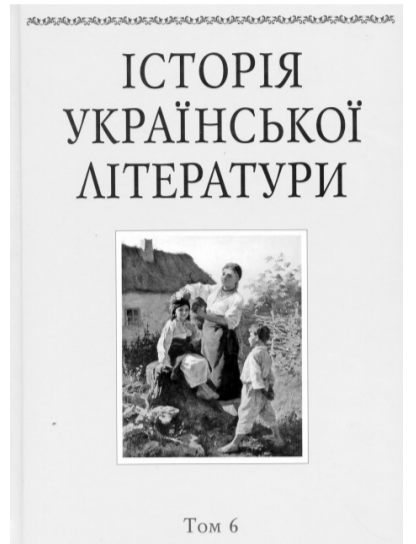
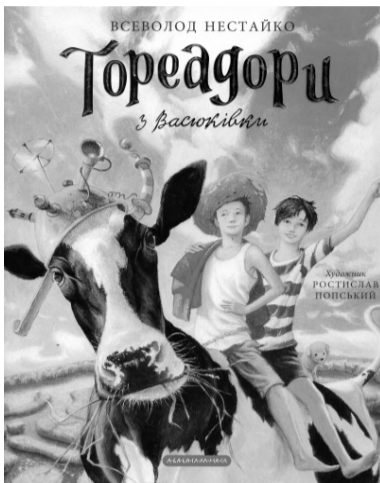
Публіцистика/сучасні мемуари*
Люк ГАРДІНІ. Вторгнення. — Х.: Віват Народні Герої України. Історії справжніх. Книга друга. — К.: Білка

Спеціальна й адаптаційна література
Дейв ГРОССМАН, Лорен КРІСТЕНСЕН. БіЙ. Психологія і фізіологія війни в часи війни та миру. — Л.: Астролябія

■ КНИЖКИ, ЩО СТАЛИ ПОДІЄЮ

Рік оптимізму

КНИЖКОВОГО РИНКУ

Номинація «ДИТЯЧЕ СВЯТО»

Книжки для малечі

Григорій ФАЛЬКОВИЧ. Руді і Чумацький Шлях. — Л.: Видавництво Старого Лева

Література для молодших школярів

Валентина ЗАХАБУРА. Лео-Фу, або Я народився собакою. — Л.: Видавництво Старого Лева

Література для школярів середніх класів та підлітків

Всеволод НЕСТАЙКО. Тореадори з Васюківки. Велике ілюстроване видання. Книга перша. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА

Нонфікшн

Іван МАЛКОВИЧ. Анна Ярославна: Київська князівна — королева Франції. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА

Номинація «ВІЗИТІВКА»

Малярство/фотографія/пластика*

Василь Кричевський: орнаментні композиції. — Х.: Видавець Олександр Савчук

Україна XVIII століття в малюнках Йогана Генріха Мюнца. — К.: Мистецтво

Архітектура/дизайн/театр/кіно/музика/спеціальні дослідження

Андрій ПУЧКОВ. Архітектоніка античної культури. — К.: Дух і Літера

Красознавча і туристична література/етнографія/історія повсякдення*
Вишивка козацької старшини XVII–XVIII століть. — К.: Родовід
Ярослав ФАЙЗУЛІН, Максим МАЙОРОВ, Олександр КУЧЕРУК. Київські адреси Української революції 1917–1921. — К.: Комора

Одна з головних відзнак рейтингу — «ВИДАВНИЧИЙ ІМІДЖ РОКУ» — визначається за сумарним рейтингом кни-

жок даного видавництва, які потрапили до Коротких списків. У шорт-листах фігурували книжки 61 видавництва з 9 міст України: Київ — 36 видавництв/89 видань; Харків — 8/38; Львів — 6/21; Чернівці — 4/7; Івано-Франківськ — 3/3; Брустури — 1/2; Дніпро — 1/1; Дрогобич — 1/1 Тернопіль — 1 видавництво/1 видання.

Ось річний список якості видавничого світу України (цифри праворуч — кількість книжок у шорт-листах/їхній сумарний рейтинг):

1. Х.: Віват — 15/618,56
2. К.: Дух і Літера — 12/495,59
3. Л.: Видавництво Старого Лева — 10/456,51
4. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА — 6/374,67
5. К.: Темпора — 9/369,79
6. Х.: Фабула — 9/365,25
7. К.: Наш Формат — 7/291,83
8. К.: Віхола — 5/207,32
9. К.: ArtHuss — 5/188,37
10. Х.: Ранок — 4/179,50
11. Л.: Видавництво Анетти Антоненко — 4/166,81
12. К.: Кліо — 2/164,22
13. К.: Саміт-Книга — 5/147,00
14. Л.: Астролябія — 2/142,24

Видавництво «Віват» уперше отримало відзнаку «Видавничий імідж року». Упродовж 25 років найбільше цим титулом володіла «Темпора» — 4 рази. Двічі лавреатом ставало «Видавництво Старого Лева». Серед тих, хто фігурує нині у першій десятці, раніше також очолювали іміджевий список «Дух і Літера», «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» та «Наш Формат».

Детально з результатами рейтингу-2023 можна ознайомитися на партнерських сайтах «Буквоїд», «Українська літературна газета» і порталі Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів. ■

Григорій ХАТА

■ ТЕНІС

Перспективна справа

Фонд найтитулованішої тенісистки країни сприятиме розвитку та популяризації українського тенісу

На цьогорічному Відкритому чемпіонаті Австралії українські тенісистки створили справжній фурор. У Мельбурні вони побили не один національний рекорд за кількістю учасниць у пізніх раундах турніру. Найбільше ж своїм виступом вразила публіку Даяна Ястремська, котра першою з українок дісталася півфіналу австралійського «шолома». Такий результат наших співвітчизниць виглядає абсолютно закономірним, адже всі вони в оновлених рейтингах WTA стабільно тримаються в «топ-50».

Уся ця п'ятірка, було, заявила на представницький турнір у Дубаї, однак повторити колективний успіх «АО»-2024 дівчата не змогли. Через проблеми зі здоров'ям Леся Цуренко та Марта Костюк були змушені відмовитися від своїх стартових поєдинків в ОАЕ. Півфіналістка австралійського «шолома» Ястремська обмежилася участю в першому колі. А довше за всіх на турнірі протрималася Еліна Світоліна. Розпочавши свій турнірний шлях із перемоги над співвітчизницею Ангеліною Калініною, перша ракетка України дійшла до третього кола змагань, де поступилася лідерці світового рейтингу, Ігі Швьонтек із Польщі.

Спостерігаючи за персональними рейтинговими успіхами такої великої кількості українок, у Федерації тенісу України вирішили серйозним чином змінити підхід до менеджменту діяльності жіночої національної збірної й на найближчі чотири роки передали її управління Фонду Еліни Світоліної.

«Передача управління збірною є кроком уперед до нашої мети — розвитку та популяризації українського тенісу. Сподіваємося, таке співробіт-

ництво принесе покращення результатів нашої збірної», — заявив президент ФТУ Сергій Лагур.

За словами Світоліної, під управлінням фахової команди Фонду національна збірна здатна продемонструвати високий результат у Кубку Біллі Джин Кінг — жіночому командному чемпіонаті світу з тенісу — й цілком здатна привезти Кубок світу в Україну.

Зазначимо, що, заснований у 2019 році, окрім іншого, Фонд Еліни Світоліної займається підтримкою талановитих українських тенісистів. Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну його діяльність зосереджена на допомозі тим талантам, котрі виїхали за межі нашої країни. У різних країнах Європи Фонд забезпечує проживання, харчування та тренування для 60 юніорів та юніорок.

«Після 24 лютого 2022 року все змінилося — наші цілі, наші погляди. Потрібно було швидко реагувати на дітей. Для сімей це було непросто. Теніс — це не перше, про що ти думаєш. Ти думаєш раніше про свою безпеку, але пізніше також важливо продовжувати те, що ти любиш, продовжувати мріяти та займатися спортом. Це трохи змінює твоє мислення, дозволяє відволіктися від війни, через яку ти бачиш своїх батьків стурбованими та зляканими»,

На турнірі WTA1000 в Дубаї Еліна Світоліна в третьому колі поступилася першій ракетці планети, Ігі Швьонтек із Польщі.

Фото з сайту sportarena.com.

— розповіла Світоліна.

Зі свого досвіду прима вітчизняного тенісу знає, що для спортсмена дуже важливою є допомога психолога, аж надто її потребують травмовані війною діти. «Маю досвід роботи з психологами на різних етапах моєї кар'єри. У тенісі поразки трап-

ляються часто, а тобі потрібна психологічна рівновага, щоб не втрачати ґрунт під ногами, коли це стається, — й водночас не злітати надто високо після перемоги. Необхідний баланс, і якраз психолог здатен допомогти знайти методи його досягнення, дієві саме для тебе. Щоб на-

дали у складних ситуаціях ти міг допомогти собі сам. Думаю, сьогодні кожному українському спортсмену варто попрацювати з психологом, щоб відновити рівновагу і бути готовим іти далі. Консультації психолога особливо актуальні під час війни», — наголосила Світоліна. ■

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАЙКА

Різні вектори

Лунін феєрить за «Реал» у Лізі чемпіонів, а Мудрик втратив шанс виграти дебютний трофей у «Челсі»

Олексій ПАВЛИШ

Сезон у провідних топлігах, який цьогоріч через Євро-2024 завершиться у травні, поступово наближається до кульмінації: у єврокубках стартували матчі плей-оф, а у внутрішніх чемпіонатах визначились головні претенденти на трофеї.

Чи не найзапеклішою чемпіонська гонка буде в Англії — окрім чинного чемпіона, «Манчестер Сіті», на «золото» також претендують «Арсенал» з Олександром Зінченком у складі та «Ліверпуль», який хоче на мажорній ноті завершити співпрацю з Юргеном Клоппом, котрий анонсував свій відхід із клубу влітку.

«Каноніри» після новорічної перерви набрали крейсерську ходу: шість поспіль перемог у чемпіонаті, в тому числі над «Ліверпулем». А «Вест Хем» і «Бернлі» підопічні Мікеля Артети взагалі забили по 5 і 6 голів відповідно. На тлі такої вражаючої результативності несподіванкою стала мінімальна поразка лондонців у першому матчі 1/8 фіналу Ліги чемпіонів проти «Порту», але «каноніри» ще матимуть можливість виправити ситуацію на домашньому стадіоні.

Лівий захисник «Арсенала» Зінченко до останніх успіхів команди був долучений лише частково — віцекапітан української збірної пропустив останні чотири матчі через ушкодження.

По-різному йдуть справи і в інших наших леґіонерів в АПЛ. Екстремці «Динамо» Ілля Забарний і Віталій Миколенко стали безальтернативними гравцями основи «Борнмута» та «Евертона» відповідно, Ілля ж узагалі цього сезону зіграв усі матчі АПЛ у складі «вишнів» без заміні.

Натомість «іриски», яким восени зняли 10 очок за фінансові порушення, таки змогли добитися зменшення покарання — за рішенням апеляції «Евертону» повернули чотири залікові бали. Таким чином, команда з Ліверпуля піднялась із 17-го на 15-те місце АПЛ.

Усе більше отримує ігрової практики у першій команді «Брентфорда» Єгор Ярмолюк, який здебільшого виходить на заміни. Натомість невдала смуга розпочалась у Михайла Мудрика в «Челсі» — після кількох поспіль невиразних матчів в «основі» вінгер лондонців сів у запас і вже не завжди виходить на заміну. На тлі проблем з ігровим часом вихованця «Шахтаря» почали з'являтися чутки щодо його оренди. Цієї зими, подекуди, можливістю орендувати українця цікавилась «Баварія», але у «Челсі» вирішили поки не відпускати Мудрика. Але не виключений варіант зі зміною клубу вже влітку.

Не надто добре йдуть справи не лише в Мудрика, а й у «Челсі» загалом: підопічні Почеттіно в чемпіонаті лише 10-ті, тож фінал Кубка Ліги проти «Ліверпу-

Андрій Лунін закріпився у статусі основного воротаря «Реала».

Фото: sport.ua.

ля» був чудовим шансом здобути бодай якийсь трофей.

Лондонці контролювали хід поєдинку, а «мерсисайдці», знекровлені численними травмами лідерів, здебільшого захищались. «Ліверпуль» таки протримався до овертаймів — там вирішальним став удар головою ван Дейка, який під час подачі кутового випередив якраз Мудрика. Михайло знову вийшов лише на заміну, але нічим примітним в атаці не запам'ятався.

Певний спад після сенсаційного першого кола в Ла Лізі переживає «Жирона» — підопічні Мічела набрали лише один бал в останніх трьох турах та відстали від мадридського «Реала» вже на шість пунктів. «Нам не все вдавалось в останніх матчах. Час знову вийти на переможний шлях», — заявив напередодні Віктор Циганков, в активі якого цього горіч п'ять голів у чемпіонаті.

Попри певні провали в лютому, «Жи-

рона» все ж проводить винятковий для себе сезон, тому прагне продовжити угоди і з Мічелом, і з обома лідерами-українцями — Циганковим та Довбиком. Таким чином клуб хоче зберегти ключових авторів цьогорічного успіху або принаймні подорожче їх продати. Тим паче, що неабиякий інтерес і до Мічела, і до Віктора з Артемом уже є.

Значно покращив своє становище в «Реалі» Андрій Лунін, який після різдвяної перерви остаточно виграв конкуренцію в Кепі, провівши в основі мадридців уже сім матчів поспіль.

Особливо вдалим для Андрія вийшов поєдинок Ліги чемпіонів проти «РБ Лейпцига», в якому українець зробив одразу дев'ять сейвів, а наставник «Реала» Карло Анчелотті назвав виступ Андрія «найкращим за весь час гри за клуб». Тому питання з першим номером у воротах «Реала» до повернення Тібо Куртуа, схоже, вирішено. ■

Маріно Пушич
боснійський наставник ФК «Шахтар» (Донецьк)

«Я задоволений тим, як ми намагалися грати, як показали характер в останні 15 хвилин матчу проти «Олександрії», тому не падаємо духом і рухаємося далі».

Григорій ХАТА

Перезимувавши, перепочивши та набравшись сил, команди УПЛ повернулися до баталій у національному чемпіонаті. У нинішньому сезоні в «золотій» групі незвично висока щільність: одразу п'ять команд претендують на першість. А щільність у чемпіонській зоні і справді абсолютно не характерна для українського чемпіонату, де традиційно за чемпіонський титул ведуть боротьбу не більше двох клубів. А тут — одразу п'ять реальних претендентів на чемпіонство.

Уроки на майбутнє

Ніхто не приховує, що рівень чемпіонату України серйозно впав. Через очевидні об'єктивні причини низька конкурентоспроможність вітчизняного чемпіонату позначилася й на єврокубкових досягненнях українських клубів. Залікових очок у клубному рейтингу УЄФА настільки мало, що вперше з 1999 року буде скорочено українське представництво в Лізі чемпіонів і в сезоні 2025/2026 років наша країна матиме лише одного повпреда в Суперлізі.

Здобутки українських клубів у поточному єврокубковому сезоні так само не радують. Із двох колективів, які змагалися в основних раундах Ліги чемпіонів та Ліги конференцій, лише «Шахтар» зумів пробитися до весняної фази єврокубків. Однак і він не зміг довго протриматися в боротьбі, вилетівши вже на першій стадії весняного «плей-оф» Ліги Європи. Після нічиєї з «Марселем» у першому матчі «гірники» зазнали поразки в матчі-відповіді — 1:3 і розпрощалися з надіями на трофей.

«Футбол — гра, що залежить від помилок. На жаль, ми їх припустилися тричі, що занадто з таким суперником на такому стадіоні. Загалом, думаю, «Марсель» заслужив цю перемогу», — визнав очільник «Шахтаря» Маріно Пушич.

Зазначимо, що на гру проти українського чемпіона марсельський колектив вивів новий наставник — Жан Луї Гассе, котрий замінив відставленого Дженнаро Гаттузо. І, як видно, його прихід став для бронзового призера попереднього чемпіонату Франції справжньою живильною силою.

Маріно Пушич — також нещодавно в «Шахтарі», і з його появою на тренерському містку гірницького клубу також пов'язували великі сподівання. Проте однієї лише його появи для швидкої трансформації замало. Швидкого дива не сталося. І для підкорення єврокубкових вершин «гірники» потребують значної модернізації.

Під час зимової паузи «Шахтар» витратив на двох новачків понад 20 млн євро, і це викликало в українському суспільстві неоднозначну реакцію. Генеральний директор «помаранчево-чорних» Сергій Палкін щодо великих витрат клубом під час війни відповів: «Наша мета — перема-

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Трансформація для іміджу

Рестарт футбольного сезону виявив слабкі місця чинного чемпіона України

Владислав Ванат «дублем» відзначився за «Динамо» в умовно гостьовій грі проти «Металіста-1925». Фото пресслужби fcdynamo.com.

гати та зміцнювати імідж України. Сьогодні це як ніколи важливо, бо перемоги в Європі — це імідж не лише українського футболу, а й «Шахтаря». А для того, щоб перемагати та радувати вболівальників, необхідно мати конкурентну команду: сильних кваліфікованих тренерів і футболістів».

Прихований потенціал

Змістивши фокус уваги на внутрішній чемпіонат, у «Шахтарі» знову виникли проблеми. У першому після тривалої перерви поєдинку ЧУ підопічні Пушича зіграли внічию з «Олександрією».

«Отримали не той результат, який хотіли, вийшла нічия. Ми постійно намагалися показувати свою гру, проте це було не завжди легко з огляду на умови, я маю на увазі поле. Було важко грати швидко та знаходити правильні рішення через такі обставини. Це був складний матч», — заявив боснійський спеціаліст. Утім Пушич закликав команду не падати духом і продовжувати рух вперед. Після втрати очок «Шахтар» — вже не прихований лідер чемпіонату. Цей статус тепер одноосібно утримує «Динамо», хоча й перебуває наразі лише на п'ятому місці в турнірній таблиці.

Із п'яти претендентів на золоті нагороди найпереконливіше розпочали другу частину сезону саме динамівці

та «Кривбас». Команда Юрія Вернидуба, котра відчутно оновилася в зимове трансферне вікно, в гостях розгромила ЛНЗ, а «Динамо» на власному полі, забивши чотири м'ячі, переграло «Металіст-1925».

Другу частину чемпіонату харківський клуб розпочав під орудою Віктора Скрипника, котрий під час зимової паузи залишив «Ворсклу». «Ми акцентували увагу на своїх діях, уже знаючи стиль, у якому грають команди Віктора Скрипника. Вважаю, що ми підготувалися досить непогано», — зазначив головний тренер «біло-синіх» Олександр Шовковський.

Прикметно, що у грі проти харків'ян стартовий склад «Динамо» був повністю українським. А до послуг легіонерів Шовковський звернувся лише на заключних хвилинах матчу. Динамівські футболісти добре виглядали фізично і, що головне, на високому рівні провели другу половину гри, коли забили три зі своїх чотирьох м'ячів у матчі.

До слова, на окремих поєдинках 18-го туру вже можна було побачити глядачів. Клуби отримали інструкції від центральної влади й після узгодження з місцевими ВЦА допускають обмежену кількість глядачів на трибуни.

«Це зовсім інші емоції. Я бачив, що йдеться про маленьку квоту, але це добре,

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. 18-й тур.

ЛНЗ — «Кривбас» — 0:3, «Дніпро-1» — «Минай» — 1:1, «Верес» — «Колос» — 0:2, «Металіст-1925» — «Динамо» — 2:4, «Рух» — «Полісся» — 1:1, «Олександрія» — «Шахтар» — 0:0, «Зоря» — «Ворскла» — 1:0, «Оболонь» — «Чорноморець» — 1:1.

Турнірне становище: «Кривбас» — 37, «Дніпро-1» — 35, «Полісся» — 33, «Шахтар» — 32 (16), «Динамо» — 31 (15), «Рух» — 27, «Колос» — 24 (17), «Ворскла» — 23, ЛНЗ — 20 (17), «Олександрія» — 17 (17), «Зоря» — 15 (15), «Металіст-1925» — 15 (18), «Оболонь» — 15 (17), «Верес» — 12 (17), «Минай» — 7 (16).

Бомбардир: Ванат («Динамо») — 9.

що хоч небагато людей зможуть приходити та дивитися футбол. Це добре і для нас, і для них», — поділився очікуваннями від майбутніх нововведень форвард «Динамо» Владислав Кабаєв. Під час поєдинку «Металіста-1925» й «Динамо», який проходив на клубній арені столичного клубу, глядачів не було, проте Олександр Шовковський сподівається, що найближчим часом ситуація зміниться й керівництво клубу узгодить з ВЦА міста всі необхідні деталі. ■

■ ПРИРОДА

Ранні птахи

В Україну з вирію повернулися білі лелеки, так рано вони ще не прилітали

Білі лелеки на своїх крилах несуть до нашої країни весну. Фото з фейсбук-сторінки Віталій Грищенко.

Людмила НІКІТЕНКО

В Україні зафіксували найбільш ранній весняний приліт білих лелек, так рано вони не прилітали ніколи. Про це повідомляє Віталій Грищенко, заступник директора з наукової роботи Канівського природного заповідника. За його словами, весна цього року почалася ще взимку. Втім, таке бувало й раніше. І не так рідко.

«Шпаками, чайками, качками, жайворонками в лютому вже нікого не здивуєш. А от білі лелеки так рано ще не прилітали ніколи. Якщо не рахувати поодиноких птахів чи невеликі групи, що зимували на території України абодесь поблизу, то найбільш ранній приліт за попередні пів століття був 28 лютого», — розповідає пан Віталій.

Хоча, уточнює він, у цьому році бачили зграю з восьми лелек над селом Літиня на Львівщині вже 25 лютого. Було повідомлення про зграю з сотні лелек цього ж дня над Молдовою.

«Отже, зустрічайте лелек — вони вже повертаються. Причому летять не поодинокі птахи-розвідники, яким не терпіться, а цілі зграї. Тобто міграція вже йде повним ходом», — зазначає Віталій Грищенко. І звертається до тих, хто не дуже знає птахів, аби не плутали лелек із журавлями. «Лелеки не летять клином, не курличуть чи гелготять, не літають поночі. Типова зграя білих лелек не має чіткого строю, вони летять розкидано, на певній відстані одне від одного», — пояснює пан Віталій.

Також, каже він, можна бачити, як птахи кружляють, набираючи висоту у висхідних потоках повітря. Летять вони мовчки. Єдиний звук, який можна здалеку почути від білого лелеки, — тріщання дзьобом. ■

КІНО І ПРАВО

Скандальна «Гризельда»

Netflix викликають до суду через мінісеріал

Лада ОСА

Родичі колумбійської наркокоролєви Гризельди Бланко подали позов проти американської стрімінгової платформи Netflix за використання образу їхньої сім'ї без дозволу. Про це пишуть у виданні Business Insider.

Прем'єра серіалу «Гризельда» відбулася 25 січня 2024 року та одразу увійшла в десятку найкращих стрічок Netflix. Картина, «натхненна життям горезвісної керівниці картелю Гризельди Бланко», набрала 20,6 мільйона переглядів з 22 по 28 січня та очолила перше рейтингове місце у 89 країнах.

Ця художня інтерпретація реальних подій розповідає історію Гризельди Бланко, яка переїхала з Медельїна до Маямі й стала «хрещеною матір'ю» місцевої наркоімперії. Головну роль зіграла акторка Софія Вергара, а режисером став Андрес Байз.

Спадкоємці колумбійської наркокоролєви Гризельди Бланко обурилися використанням зображень їхньої сім'ї та образів без належного дозволу. Син Гризельди Майкл та його дружина Марі Бланко подали позов проти Netflix і акторки Софії Вергари в січні, намагаючись заблокувати показ серіалу.

Як зазначає Business Insider, адвокат родини упереджено відхилив скаргу, тобто зробив її повторну подачу неможливою. У першому позові, поданому 17 січня до суду округу Маямі-Дейд, Майкл Бланко сказав, що творці шоу використали приватні подробиці його родини без дозволу та завдали «непоправної шкоди». Він попросив тимчасову заборону від суду на стрімінг «Гризельди» та запросив щонайменше 50 тисяч доларів відшкодування збитків.

Невдовзі після подання позову продюсер серіалу Ерік Ньюмен заявив в інтерв'ю програмі Entertainment Tonight, що сім'я Ескобара (подібного колумбійського наркобарона) також «висловлювала подібні претензії», коли він продюсував свій попередній серіал «Наркос». «Це вже не вперше», — сказав він. — До того ж, це конкретна історія, яку ми хотіли розповісти. Я вважаю, у нас вийшло, і не думаю, що серіал якимось чином заважає комусь іншому розповісти свою власну версію». Усе ж Майкл Бланко відповів, що вважає серіал «надто емоційним».

Виступаючи в подкасті «Справжня Гризельда», він додав: «Це сплеск емоцій. Це дуже сюрреалістично. Однак не буду брехати: це дуже емоційно. Був момент, коли я був розчарований. Історія заслуговує на більше». На думку Майкла, всесвіт сім'ї Бланко настільки складний і легендарний, що потребує поваги, коли справа доходить до оповідання.

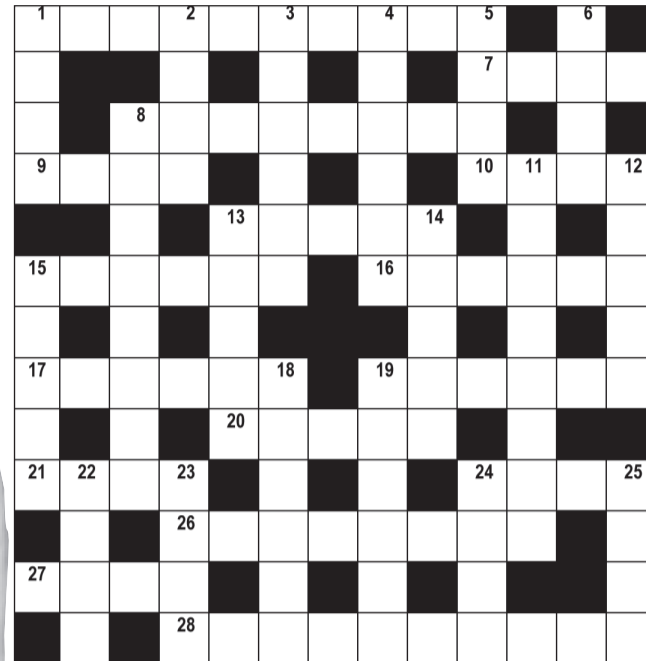
69-річну Гризельду Бланко, відому як «Хрещена кокаїну» або «Чорна вдова» серед торговців наркотиками, 2012 року застрелив убивця на мотоциклі біля м'ясної крамниці в Медельїні штату Колумбія.

Бланко народилася в околицях нетрях північного колумбійського міста Картагена. Як пише Time, своєю кримінальною діяльністю вона почала в 11 років, коли викрала та вбила сина заможної родини. До 14 років виживала завдяки вуличним крадіжкам. Також припускають, що в цей час вона займалася проституцією, щоб підтримати себе фінансово, хоча сама Бланко це заперечувала.

Бланко стала однією з ключових гравчинь вибуху наркотичної торгівлі в Маямі в 1970-х і на початку 1980-х років.

У галузі, якою керували переважно чоловіки, вона мала сильну репутацію жорстокої лідерки. Багато хто вважав її творчинею найсуворішої та найгеніальнішої тактики торгівлі наркотиками завдяки використанню магазинів спідньої білизни для контрабанди кокаїну в таємних відсіках. За словами колишнього агента американського Управління боротьби з наркотиками (DEA) Боба Паломбо, Гризельда «зачарувувала людей» і легко робила з них вірних прибічників.

Роль Гризельди зіграла Софія Вергара.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №9

По горизонталі: 1. Містечко на межі Рівненської та Волинської області, біля якого в 1651 відбулася одна з найбільших битв часів Хмельниччини. 7. Мавпа Тарзана. 8. Духмяна трава, в якій рекомендується купати дітей. 9. Колочий кущ, плоди якого мають лікувальні властивості. 10. Хімічна сполука, прикладом якої є чадний газ. 13. Пташка, що в'є гніздечко у формі рукавички. 15. «Веселий...» — назва піратського прапора з черепом і кістками. 16. Емблема Львівського Форуму видавців. 17. Блискуча тканина. 19. Пошкодження механізму, катастрофа. 20. Напад на ворога. 21. Ім'я голлівудської актриси, володарки двох премій «Оскар» за ролі у фільмах «Холодна гора» та «Джуді». 24. Мова, якою писав свої твори Шолом Алейхем. 26. Відомий український режисер, чия ім'я носить Київська кіностудія. 27. Майданчик для гри у футбол. 28. Відслідковування публікації окремого видання чи на певну тему.

По вертикалі: 1. Позика. 2. Великий літературний або музичний твір. 3. Фільм жахів. 4. День тижня, після якого виконуються обіцянки за умови, що піде дощ. 5. Спортивний бал. 6. «Утни, батьку, орле сизий!»

Нехай я заплачу. Нехай свою Україну я ще раз побачу» (Тарас Шевченко). 8. Шведська дитяча письменниця, літературна «мама» Карлсона і Пеппі Довгої Панчохи. 11. Американський штат, батьківщина жука-картоплеїда. 12. Житло горців Кавказу. 13. Частина залізничної колії. 14. Офіційний документ, що містить прохання. 15. Бігун на роликівих ковзанах. 18. Американський варіант імені Степан. 19. Наголос, підкреслення думки. 22. Давньогрецький бог кохання. 23. Райський сад. 24. Герой давньогрецької міфології, який так і не зміг перелетіти море. 25. Сленгова назва шпигуна.

Кросворд №8 від 21 лютого

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

У цей непростий для всього світу час, коли руйнується устрій, закриваються кордони, зупиняється транспорт і т. д. Скажіть мені чесно і без паніки: ви вікна перед Великоднем мити будете?

Недарма обручку надівають на той палець, з якого все життя беруть кров...

— Милій! Що це за тест «10 з хвостиком»?
— Тест на IQ...
— Може, мені пройти?

— Та вже не треба!

— Куме, бачиш зорі?

— Бачу!

— То вставай, намета вкрали.

Людина, яка не знає, що робити зі своїм життям, після пляшки горілки вже знає, як керувати країною.

Коли дитячі психологи були не потрібні... Мама одним пучком кропиви дієво очищувала карму, відновлювала ауру і знімала негатив.

ПОГОДА

29 лютого — 1 березня
за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, без опадів. Вітер південно-східний, 2-4 м/с. Температура вночі 0...+1, удень +4...+7. Післязавтра вночі 0...+1, удень +4...+9.

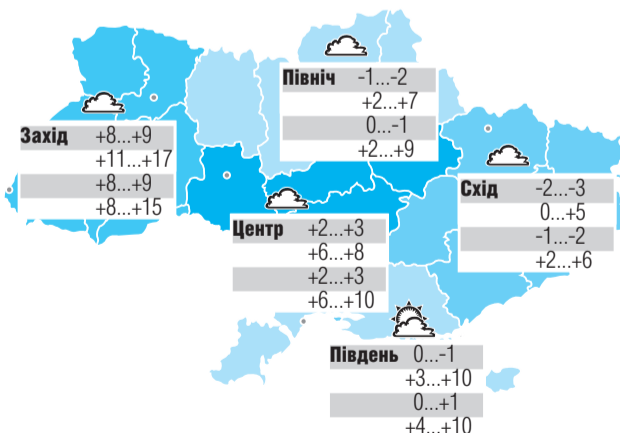
Курорти Карпат: хмарно, невеликий дощ.

Славське: вночі +3...+4, удень +5...+11.

Яремче: вночі +1...+2, удень +5...+9.

Міжгір'я: вночі +2...+4, удень +6...+12.

Рахів: уночі +2...+3, удень +5...+9.

Передплатний індекс: 60970

Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50

Телефон редакції:

+38 091 625 66 32

Електронна пошта редакції:

ukr.moloda@ukr.net

Рекламне бюро:

reklama-umoloda@ukr.net

Відділ реалізації:

454-84-41

sale_umoloda@ukr.net

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:

економіки — wagmer@ukr.net

культури, історії, суспільних проблем —

vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.08.98

© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенкі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана».

Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується

у видавництвах:

«Преса України» — у Києві

Зам. 3009009

«Видавничий дім

«Високий Замок» — у Львові

Зам. блок № 27

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

Газета виходить

щосередини

Тираж 58168